

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke Zondag

Abonnementsprijs : 300 fr. per jaar

Postcheckrekening N° 3185.22

Beheer en Redactie : Mr René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen.

HET KINDERRECHT IN ENGELAND

Woord vooraf

Op het ogenblik dat ik besloot mijn aanvraag in te dienen voor de studiebeurs van de « British Federation of University Women » stond ik voor een klein probleem. Binnen de week moest ik onderwerp en plan van mijn onderzoek meedelen.

Als onderwerp gaf ik op : de studie van de sociale wederaanpassing in het algemeen en in het bijzonder die van de jeugdige delinquenten. Ik besloot deze wederaanpassing te bestuderen onder drie oogpunten :

- Preventie,
- Actie gedurende de internering,
- Postpenitiaire actie.

Het is dus nodig dat ik er mij in dit woord vooraf over verontschuldigt tegenover de Federatie der Universitaire Vrouwen, dit voorgenomen plan niet volledig te hebben uitgewerkt. Dat dit op een tijdspanne van een vijftal weken onmogelijk was, bleek al dadelijk toen ik mij in verbinding stelde met de bevoegde personen in Engeland om aan de hand van hun inlichtingen een werkplan op te stellen.

Ik heb dus mijn onderzoek beperkt tot de sociale wederaanpassing van de jeugdige delinquenten, of beter gezegd tot de behandeling van de kinderen en jonge mensen vanaf hun verschijning voor de Kinderrechtbank. Ik onderzocht meer bepaald : de observatie en het algemeen preventieve werk in de Child-Guidance Clinic en de Institute for scientific treatment of delinquency en de Probation,

- de actie van de rechtbank zelf,
- de wederopvoeding in de instellingen naar dewelke de kinderen door de rechtbanken worden verwezen,
- en de nazorg.

Er rest mij de zeer aangename taak eerst de British Federation of University Women te danken voor hun financiële steun en hun vriendelijk onthaal.

Verder wil ik volstrekt niet nalaten de « *Howard league for penal reform* » hier te danken. De secretarissen van deze Liga, Miss Craven en Miss Reeckie, hebben heel mijn studieverblijf georganiseerd, mijn bezoeken aangekondigd en mij toegelaten de zeer interessante studieweek te Leeds bij te wonen waardoor het mij mogelijk was het praktisch werk aan theoretische beschouwingen vast te knopen.

Ik meen deze dank niet beter te kunnen betonen dan door in enkele woorden de oorsprong en het veel omvattende werk van deze Vereniging te schetsen.

De liga werd genoemd naar de vermaarde Engelse philanthroop John Howard, sheriff van Bedford (1726-1790), die in grote mate de toestand in de bestaande gevangenissen verbeterde. Zij werd opgericht met het doel de strafrechtsproblemen te bestuderen en was gedurende de eerste 50 jaar van haar bestaan niet zeer vooruitstrevend. In 1915 werd een soortgelijke organisatie opgevat : « Penal Reform League » die in tegendeel een beetje te revolutionair was.

In 1924 werd het secretariatschap der beide verenigingen toevertrouwd aan Miss Craven en werden de twee Liga's samengesmolten tot de « Howard League for Penal Reform » waarvan de bureaux en de interessante Bibliotheek gelegen zijn in de Parliament Mansions te Londen. Deze liga groepeerde alle mensen die belang stellen in het strafrecht : zowel mensen van de praktijk als buitenstaanders. Sinds 1924 verrichtte ze zeer interessant werk « to promote the Right Treatment of Delinquents and the Prevention of Crime ». Haar leden bestuderen alle actuele theoretische en praktische aspecten van het Strafrecht en het Parlement houdt rekening met hun advies.

Verder richt de Liga cursussen in in de Gevangenissen, leent boeken uit, geeft boeken uit, voedt de publieke opinie op, richt studiereizen in, functionneert als inlichtingsbron en raadgeefster voor vreemde bezoekers en richt studieweken in, zoals die te Leeds welke ik het voorrecht had bij te wonen.

Inleiding

Zoals in het woord vooraf reeds aangekondigd heb ik mij beperkt tot de studie van de wederaanpassing van de jeugdige delinquenten, en gezien de uitgebreide bevoegdheid van de Engelse Kinderrechtbanken zou ik nog juister omschrijven door te zeggen dat ik heb nagegaan wat er kan gebeuren met de kinderen of jonge mensen vanaf het ogenblik dat ze, om een of andere reden, voor de Kinderrechtbank moeten verschijnen.

De oorzaken van de misdadigheid bij de jeugd, de soorten misdrijven, de opsporing der jeugdige delin-

quenten vallen dus buiten het kader van dit onderzoek.

Daar de bronnen van inlichting meer bestaan uit bezoeken en ondervragingen dan wel boekenlectuur is er noodzakelijk en onvermijdelijk een zeker onevenwichtigheid tussen de verschillende hoofdstukken.

Vooraleer in het 1^e Hoofdstuk na te gaan hoe de Kinderrechtbank, waar het onderzoek een aanvang neemt, samengesteld is en werkt, wil ik trachten in zeer korte trekken de plaats van de Kinderrechtbank in het algemeen complex der Engelse Rechtbanken aan te duiden.

De Engelse Kinderechbank, zoals alle lagere Rechtbanken is een *Magistrates Court*, zo genoemd omdat de rechtspraak uitgaat van magistraten of Vrederechters «Justices of the peace» inplaats van de Rechters «Judges», zoals in de hogere rechtbanken. Het ambt van «Magistrate» dateert van de Middeleeuwen, toen het reeds gebruikelijk was de rechtsbedeling der lagere rechtbanken toe te vertrouwen aan mensen die geen rechtsscholing hadden en onbezoldigd waren.

Het zijn mannen of vrouwen dikwijls met een politiek of een sociaal verleden, die aangeduid worden door de «Kroon» op aanbeveling van de «Lord Chancellor». Deze wordt bij zijn keuze geholpen door locale raadgevende comitee's. In praktijk worden ze eigenlijk gekozen door deze locale comitee's uit lijsten van de burgers van een bepaald rechtsgebied. In dichtbevolkte centra (zoals Londen) heeft men de noodzakelijkheid gevoeld om, buiten deze mensen, ook nog één of meer betaalde personen aan te duiden «stipendiary magistrate» geheten met een rechtsformatie, in tegenstelling met de «lay-magistrate» die alleen zijn «common-sense» en zijn levensondervinding moet gebruiken.

De magistraten worden in hun werk bijgestaan door «clerks» soort rechterlijke adviseurs met een zeer grondige rechtstechniek. In Londen worden ze gedelegeerd door de Civil Service (zijn dus Civil Servants van de Home Office : een soort Ministerie van Binnenlandse Zaken, met een uitgebreide sociale en educatieve bevoegdheid). Buiten Londen zijn het meestal Solicitors (± pleitbezorgers) die alleen of gedeeltelijk als klerk werken. De klerken moeten de rechtbanken leiden in zake wet en procedure. De magistraten van elke Rechtbank (soms 9 in getal) kiezen onder hen een chairman die de werkzaamheden van de Rechtbank presideert.

De Magistrate Courts vroeger Police Courts geheten en nu ook Petty Sessional Courts, hebben een zeer uitgebreide bevoegdheid (motor-accidents - twisten - matrimoniële aangelegenheden...). In Londen zelf worden sommige Rechtbanken nog gegroepeerd als lagere «Petty Sessional Courts» bevoegd voor verkeersongevallen, vergunningen, enz.

Ongeveer op dezelfde trap van deze lagere Rechtbanken staat meer op z.z. de «County Court» bevoegd voor minder belangrijke burgerlijke zaken, betwistingen tussen landeigenaars... Boven deze Magistrates Courts staan de «Quarter Sessions» met een jury systeem : met een afdeling voor Burgerlijke Zaken, een voor Strafzaken en één voor Beroep van de beslissingen van de Magistrates Court. Zoals wordt besproken in het 1e Hoofdstuk kunnen jonge mensen (14-17 jaar) ook rechtstreeks voor deze Rechtbank verschijnen, inplaats van voor de Kinderrechtbank.

Als hogere Rechtbank komt tenslotte de «Kings Bench», bevoegd voor belangrijke burgerlijke zaken en de echtscheidingsprocedures en de «High Court of Appeal» voor beroep in Burgerlijke zaken.

Daarnaast bestaat voor Strafzaken : de Central

Criminal Court of «Old Bailey» voor zware misdrijven, met ongeveer de functie van ons Assisenhof.

Tenslotte fungeert het «House of Lords» van het Parlement als een soort Verbrekingshof, voor de unificatie van de rechtsspraak.

I. De Engelse Kinderrechtbanken

1. Ontstaan en belang.

Afzonderlijke Kinderrechtbanken werden slechts opgericht sinds de «Children-Act» van 1908. Hun jurisdictie strekte zich dan uit tot jongens en meisjes onder de 14 jaar (kinderen).

Dezelfde act van 1908 bepaalde verder dat kinderen niet meer mogen gevangen genomen worden en dat jonge mensen (— 16 jaar) enkel naar de gevangenis mogen worden gestuurd in geval ze werkelijk onhandelbaar of bedorven zijn («unruly» or «depraved»).

De «Children and Young Persons act» van 1933 breidde deze bevoegdheid uit zodat alle jongens en meisjes tot hun 17de verjaardag naar de Kinderrechtbank worden verzonden. De indeling in kinderen (tot 14 jaar) en jonge mensen (14-17 jaar) bleef nochtans vooral op het gebied der procedure van belang.

Op dit ogenblik zijn er meer dan 1.000 Kinderrechtbanken werkzaam in Engeland en Wales. Zij houden gemiddeld één zitting per week of per 14 dagen. In de grote centra, b.v. in de verschillende wijken van Londen, zijn er dagelijks zittingen in bijzonder daartoe opgerichte lokalen.

Hetzelfde probleem als in België bestaat blijkbaar ook in Engeland : nl. dat de Kinderechbank, zelfs en vooral door de mensen van de rechtspraktijk, als een soort van minderwaardige rechtbank wordt aanvoeld, daar zij slechts een klein onderdeel is van het groot raderwerk der rechtbanken in hun rol van verdediging der maatschappij en daarenboven meestal slechts minder ernstige vergrijpen behandelt.

Het lijkt ook in Engeland moeilijk om deze mensen ervan te overtuigen dat ook bij de verdediging der Maatschappij de Kinderechbank een voorname rol speelt (naast haar onmiskenbare sociale en opvoedkundige rol) omdat zij de maatschappij niet zozeer beveiligd tegen het klein misdrijf van nu als wel tegen het eventueel misdrijf van vijf, zes, tien... jaar later.

Dit besef was waarschijnlijk een voornaam motief om in Engeland evenals bij ons de Kinderrechtbank toch in te schakelen in het algemene rechtscomplex, in tegenstelling met de Ver. Staten waar ze een zuiver sociaal en educatief karakter draagt.

2. Samenstelling.

Vermits de Kinderrechtbank een «Magistrates Court» is wordt haar rechtsbedeling toevertrouwd aan «magistrates». Uit de «magistrates», aangeduid zoals in de inleiding uiteengezet, worden bepaalde personen gekozen die omwille van hun levensomstandigheden of sociale opleiding een bijzondere geschiktheid vertonen om in de kinderechbank te zetelen. Het zijn meestal «lay-magistrates», dus mensen zonder rechterlijke vorming, die niet voor hun werk worden betaald. De Engelsen hebben een groot vertrouwen in de «common sense» en een even groot wantrouwen tegenover de zogenaamde technische opleiding. De «magistrates» van de Kinderrechtbank zijn meestal drie in getal, één van hen wordt als «chairman» gekozen. Het wordt zeer wenselijk geacht en het is gebruikelijk dat tenminste één der drie een vrouw zou

zijn. Uitzonderlijk mogen de magistrates met twee zetelen en alleen een « stipendiary-magistrate » zou, indien nodig, alleen mogen rechtspreken.

Van de magistrates der Kinderrechtbank wordt logischerwijze vooral vereist dat ze goed met kinderen om kunnen en dus van de wereldvisie uit het oogpunt van het kind niet helemaal vervreemd zijn.

De eigenlijke procedure, die zoals hierna zal blijken, niet zo eenvoudig is, wordt geleid door de « clerk ».

In tegenstelling met wat bij ons het geval is zijn de zittingen der kinderrechtbank, ook theoretisch, niet publiek, doch er zijn veel meer officiële personen aanwezig.

Naast de drie magistrates en de clerk is er steeds een vertegenwoordiger van de plaatselijke opvoedings-overheid aanwezig (local education authority i.e.a.), verder één of meer gespecialiseerde sociale werkers (praktisch altijd minstens één man en één vrouw), « probation-officers » genoemd, en politieagenten (bij voorkeur in civil). Alhoewel het publiek wordt uitgesloten en het tamelijk moeilijk is om een speciale uitnodiging te bekomen tot het bijwonen van een zitting, heeft de Pers toch vrije toegang, om in zekere mate de openbaarheid der rechtspraak te vrijwaren. Van dit recht wordt weinig gebruik gemaakt.

In Engeland is het de politieofficier die eigenlijk vervolgt in de gevallen van wetsovertredingen. In Schotland daarentegen leidt een « public prosecutor » de vervolging en beslist over een eventuele buitenvervolginstelling. In Engeland zelf beschiet men het bestaande systeem, daar de politie soms al te ijverig is om een zaak tot een veroordeling te brengen, en zij tegelijkertijd vervolger en verslaggever is.

Advocaten schijnen zelden cliënten voor de Kinderrechtbank te verdedigen. Tijdens mijn drie bezoeken aan Kinderrechtbanken zag ik geen enkel verdediger optreden.

Er wordt bijzonder veel belang gehecht aan het onceremonieuze aspect van de kinderrechtbank. Zij heeft dikwijls het uitzicht van een gewone, ruime kamer. De magistraten in gewone kledij zitten achter een lange, bij voorkeur smalle tafel, met aan het linker uiteinde de clerk. Vóór de tafel neemt het kind plaats, achter hem staan stoelen voor de ouders. Links en rechts zijn enkele banken aangebracht voor andere aanwezige personen.

Dit onceremonieuze aspect vond ik het best gerealistiseerd in de moderne nieuw-ingerichte Kinderrechtbank te Leeds. De twee kinderechtbanken die ik te Londen bezocht waren veel minder verschillend van de gewone rechtszaal.

3. Bevoegdheid.

De kinderrechtbank is technisch, evenals in ons land, een strafrechtbank, alhoewel zij, zoals dadelijk zal blijken veel bevoegdheden op Burgerlijk gebied heeft.

Zoals reeds gezegd in par. 1 is de kinderechtbank bevoegd te oordelen over kinderen (onder 14 jaar) en jonge mensen (tot de 17de verjaardag) en ingevolge de nieuwe act van 1948 soms langer. Om praktische redenen worden meestal de twee categorieën als « kinderen » bestempeld.

De kinderen die voor de kinderechter verschijnen kunnen in verschillende groepen worden ingedeeld. Ik neem hier in grote lijnen de indeling over van J. A. F. Watson, British Juvenile Courts, p. 14. Hij onderscheidt drie groepen :

- 1° De wetsovertreders : « the offenders ».
- 2° De onhandelbaren : « beyond control ».
- 3° De in nood van zorg en bijstand : « in need of care and protection ».

De eerste categorie : de wetsovertreders stemmen het best overeen met onze kinderen die een feit hebben bedreven door het strafwetboek als misdrijf omschreven (art. 16, W. 15-5-1912). Deze categorie omvat kinderen van 8 jaar tot de 17de verjaardag. De minimum-leeftijd is 8 jaar, daar de Engelse wet vermoedt dat een kind van min dan 8 jaar geen misdrijf kan begaan. Verder wordt beneden de leeftijd van 14 jaar het misdadig inzicht (zedelijk bestanddeel van het misdrijf) nooit verondersteld. Dit moet dus bewezen worden door de vervolgende partij en afdoende blijken uit de omstandigheden der zaak.

Het is in feite alleen tegenover deze categorie dat de Kinderrechtbank als strafrechtbank optreedt en dat haar procedure (cfr. par. 4) wel bepaald is.

Het meest frequente misdrijf is diefstal met braak.

Voor zover ik kon nagaan, komen zedenmisdrijven opvallend minder voor dan bij ons. Ik kon niet vaststellen of dit een kwestie was van klimaat, temperament of een ander rechtsgevoel tegenover deze overtredingen.

In deze categorie komen jongens in overgrote meerderheid voor.

De tweede categorie : de onhandelbaren, stemmen in onze wet van 15-5-1912 overeen met art. 14 : « minderjarigen die door hun wangedrag of onbuigzaamheid ernstige reden tot klagen geven aan hun ouders of andere personen die er het bewaakrecht over hebben ». Deze categorie omvat kinderen tussen 0 en 17 jaar die door hun ouders (of andere personen die de ouderlijke macht uitoefenen) voor de Rechtbank worden gebracht. De ouders leiden dus de zaak in en de getroffen maatregel moet aan hun goedkeuring worden onderworpen. Indien echter, niettegenstaande de toepassing van deze maatregel, het kind zich verder onhandelbaar toont of zich op één of andere wijze misdraagt kan door de rechtbank om het even welke nieuwe maatregel worden toegepast, ditmaal zonder instemming van de ouders.

In deze categorie komen meest voor : het « problem-child », het ongehoorzame opgroeiende meisje, het kind dat geëvacueerd werd...

De derde categorie : kinderen in nood van zorg en bijstand, slechts zeer gedeeltelijk en veel enger beschermd door ons art. 15 van voornoemde wet « minderjarigen die zich aan prostitutie of ontucht overleveren, of hun bron van inkomsten hebben in het spel of bezigheden die hen blootstellen aan prostitutie, bedelarij, landloperij of misdadigheid... ». De Engelse Kinderbescherming heeft hier een groot voordeel op de onze. Buiten voornoemd art. 15 blijft er bij ons enkel de mogelijkheid van de ontzetting uit de ouderlijke macht, die meestal waardeloos is omdat de Kinderrechter ernaast niet de bevoegdheid bezit om ten voordele van de kinderen maatregelen te nemen.

In deze categorie komen kinderen van 0 tot 17 jaar die zorg of bijstand nodig hebben; ze kunnen voor de rechtbank gebracht worden door het plaatselijk bestuur, de politie, een vereniging of een privépersoon. De « care and protection » is een zeer brede, veel omvattende benaming die het ingrijpen in een groot aantal gevallen en daarbij preventieve actie mogelijk maakt.

In deze categorie komen kinderen voor tegenover welke zekere misdrijven werden begaan, die zich associeerden met personen die misdrijven begaan, die geen of onwaardige ouders hebben, of zelfs ouders die op onvoldoende wijze hun bewakings- of opvoedingsplicht uitoefenen, verder alle kinderen die in moreel gevaar verkeren (dit maakt het grootste % der meisjes uit).

Sinds de Education Act 1944 wordt in deze categorie ook het schoolverzuim ondergebracht, waarvan sommige schrijvers een aparte categorie maken.

Wat de maatregelen en de behandeling betreft wordt praktisch geen verschil gemaakt tussen de drie categorieën. Dit is enerzijds zo omdat de hoofdbekommernis van de rechter niet is «wat heeft dit kind gedaan», maar wel «welke zorgen, welke behandeling heeft dit kind nodig»; en anderzijds omdat men de overtuiging is toegedaan dat een misdrijf (vooral bij een kind) slechts een bepaalde wijze van reageren is, als uiting van een emotionele onevenwichtigheid. Tussen een bepaald ziekteverschijnsel en een misdrijf wordt geen essentieel verschil gezien, wat ik zal trachten te verduidelijken in het hoofdstuk over de Observatie.

4. Procedure.

De procedure, buiten enkele secundaire wijzigingen, is juist dezelfde als die van de police-courts der volwassenen. De Engelsen zelf hebben het gevoel dat deze toestand niet ideaal is, omdat de sfeer en de procedure van de Kinderrechtbank zeer eenvoudig moeten zijn en bevattelijk voor de kinderen. Het essentieel element van een «fair» proces is toch dat de beschuldigde alles moet kunnen volgen en begrijpen. Zij hebben daarom getracht en in grote mate bereikt dat ze deze «in se» ingewikkelde procedure in eenvoudige termen verstaanbaar maakten voor de kinderen.

De procedure tot op het ogenblik van het treffen van een maatregel (par. 5) wordt ingedeeld in twee fasen:

1^e Phase: het feit moet bewezen worden.

Het leiden der procedure is in handen van de klerk die eerst uitlegt aan de meer dan 14-jarigen, verdacht van een redelijk ernstig misdrijf, dat zij de keuze hebben door de kinderrechtbank of door een rechtbank met rechters en jury geoordeeld te worden en dat zij hierover hun ouders mogen raadplegen. Dit wordt door de meeste magistraten als een vervelend begin van procedure aanzien. Noch kinderen, noch ouders begrijpen goed het belang van deze keuze, ze opteren bijna altijd voor de kinderrechtbank «om er vlugger van af te zijn». Het feit dat het na al de herrie nog niet definitief voor een rechtbank verschijnt geeft het kind een onzeker gevoel, dat remmend werkt op het verder verloop van het onderzoek. De klerk zet in enkele woorden de beschuldiging uiteen. Na deze uiteenzetting wordt de klasieke vraag «do you plead guilty or not guilty» omschreven als: «heb je dit feit werkelijk gepleegd of niet». De verdere procedure hangt af van het bekennen of ontkennen van het feit. Het schijnt echter dikwijls nodig de vraag nog te verduidelijken. Een kind dat meehielp bij een diefstal zal dikwijls te goeder trouw ontkennen gestolen te hebben.

In veel gevallen bekennen de kinderen. De politie-officier die met de zaak werd bealst, verhaalt dan hoe de feiten zich hebben voorgedaan en de eerste phase der procedure is reeds besloten.

Het zal echter veel langer duren indien de feiten worden geloofchend. De eerste getuige, meestal de politieofficier, legt de eed af. Vanaf dit ogenblik treedt de chairman der magistrates in actie. De klerk noteert nog enkel het verslag van het verdere gebeuren en ondervraagt in sommige rechtbanken de volwassen getuigen, opdat de magistrates hun volle aandacht aan de reacties van de kinderen zouden kunnen wijden. Vooraleer de eerste getuige wordt gehoord legt de chairman aan de kinderen uit dat zij later

hun uitleg over het gebeurde zullen mogen geven en dat zij na elk onderhoor vragen aan de getuige mogen stellen. De kinderen zijn echter volstrekt niet opgewassen tegen het kruisverhoor zoals het door het Engelse strafrecht wordt voorzien, daarom bespreekt de chairman meestal met hen de getuigenissen en stelt dan zelf de vragen aan de getuigen, die eveneens door de ouders en de magistraten mogen ondervraagd worden.

Wanneer alle getuigen gehoord zijn deelt de chairman aan de kinderen mee dat zij nu, wanneer zij dit verlangen, hun zijde van de geschiedenis mogen vertellen. Zij mogen dit echter op twee manieren doen. Zij mogen evenals de politieofficier en de andere getuigen eerst de eed afleggen en dan spreken. De eed heeft echter een bijzonder plechtig en bindend karakter — dat de chairman hen tracht te verklaren — en er komt nog een praktisch gevolg bij: in geval zij eerst de eed afleggen mogen de vorige getuigen, de politie en de magistraten hen ondervragen omtrent de juistheid van hun verhaal, zoals zijzelf dit ook bij de getuigen mochten doen. Ze mogen ook, als zij dit verkiezen, hun verhaal doen zonder eerst de eed af te leggen. In dit geval worden ze niet ondervraagd, maar zoals ze zelf wel begrijpen zal hun verhaal dan veel minder overtuigend zijn. Ook over deze keus mogen ze eerst hun ouders raadplegen. In de meerderheid der gevallen wordt het verhaal onder eed verkozen. Terwijl ik de zitting bijwoonde van de «Willesden Magistrates Court» te Londen speelde er zich, in verband met deze laatste procedure-eigenaardigheid, een zonderling tafereeltje af: twee jongens van ongeveer twaalf jaar werden beschuldigd van diefstal. Ze hadden allebei het feit ontkend en verkozen verklaringen onder eed af te leggen. Elk van hen kon dus, op zijn beurt, aan de ander een verhoor afnemen en maakte er een ruim gebruik van, met een behendigheid die elke magistraat hen kon benijden. Het gevolg was dat ze elkaar er meer en meer induwden en onvermijdelijk tot een bekentenis moesten komen.

Deze procedure is natuurlijk meer bepaald voorgeschreven voor de strafzaken, dus voor de kinderen van de 1^e categorie. Men vindt deze phase nochtans ook weer voor de twee andere categorieën. De uiteenzetting der feiten gebeurt door de politie, de ouders of andere bevoegde personen, die de zaak aanhangig maakten. De ouders en de kinderen worden als verplichte getuigen aanhoord door de magistraten.

Op dit ogenblik zal de rechtbank oordelen of zij de feiten bewezen acht of niet. Tenzij er nog speciale proceduremoelijkheden te regelen zijn, speelt de klerk hier geen rol, hij heeft geen medezeggenschap over de grond der zaak.

Dit zeer streng gescheiden-zijn van het technisch-rechtskundige en het psychologische «common-sense» gebied heeft volgens mij wel enkele nadelen. Zo gebeurde het in dezelfde Willesden Magistrates Court o.a. dat de chairman die aan het kind en de ouders een bepaalde maatregel aankondigde, zeer beleefd werd onderbroken door de klerk: «excuse me, your worship, but you can't, rule X of the act... says so and so...» Dergelijk voorval scheen echter de Engelse magistraten niet te hinderen, noch hun prestige te verminderen in de ogen van het Engelse publiek.

Vooraleer toen ik de zitting van de Kinderrechtbank in de Tower-Bridge Magistrates Court (South-East London Juvenile Court) bijwoonde, werd ik getroffen door de soepele wijze waarop deze eerste phase kan worden geleid. Vooral de lady-chairman kweet zich zeer goed van haar taak. Ze had de nodige beslistheid tegenover de grotere jongens; een klein jongentje

van acht jaar daarentegen riep zij naast haar stoel en ondervroeg hem moederlijk-vriendelijk over de gebeurtenissen. De sfeer tijdens de zitting bleef rustig, alhoewel de moeder van twee jongens een hysterische crisis simuleerde en buiten gedragen werd. Een andere moeder daarentegen vond klaarblijkelijk dat er aan haar dochter toch wel te veel aandacht werd geschonken en haalde tijdens het verhoor een lange kous uit haar netzak waaraan ze kalm begon te breien. De lady-chairman maakte hierover geen opmerkingen, wat trouwens nooit gebeurt waar de kinderen bij zijn.

In geval er enige twijfel blijft bestaan aangaande het bewijs van het feit, moet de zaak zonder gevolg worden verzonden. Het principe «in dubio pro reo» wordt toegepast, evenals in ons recht, alhoewel de zaken van de Kinderrechtbank meestal duidelijk zijn.

Er zijn dus slechts twee alternatieven, waar er in Schotland drie mogelijkheden bestaan:

«Guilty» — «not guilty» — «not proven».

In geval het feit als bewezen wordt beschouwd neemt de tweede phase der procedure een aanvang.

2de Phase: onderzoek naar de oorzaken van het bewezen feit.

Het feit is vastgesteld en omschreven. De juiste maatregel is die welke het best past bij de persoonlijkheid van het kind. De vroegere regel van het strafrecht: «make the punishment fit the crime» is geworden: «make the punishment fit the criminal», zodat bij het onderzoek dat door de rechtbank wordt bevolen, het ontdekken van de persoonlijkheid van het kind en hiermee in verband gebracht de uitleg van het feit dat hem voor de rechtbank bracht, van het grootste belang is. Als eerste regel geldt hier dat de magistraten nooit over deze gegevens (schoolrapport, strafrechterlijk verleden, familiaal milieu...) mogen ingelicht worden of op de hoogte zijn vooraleer het feit als bewezen wordt beschouwd. Hierop wordt in Engeland sterk de nadruk gelegd, opdat de magistraten eerst en vooral zich onbevooroordeeld zou uitspreken over het feit dat hem wordt onderworpen. Dit is in absolute tegenstelling met onze Kinderrechtbank, waar de rechter een volledig dossier met inlichtingen (samengesteld door het Parket) voor zich heeft op het ogenblik dat de minderjarige voor de eerste maal voor hem verschijnt. Wel kunnen ook in Engeland de bevoegde instanties, zoals de local education authority, reeds gegevens over het kind verzameld hebben die ze nog tijdens de eerste zitting, nadat het feit bewezen wordt verklaard, voorbrengen. Of het aan te raden is het onderzoek zelf reeds te laten beginnen vóór er over de al of niet plichtigheid is beslist (huisbezoeken, enz.) wordt getwist. De oplossing hangt echter meestal af van de praktische mogelijkheden van de rechtbank; het voorafgaandelijk onderzoek laat toe — zo nodig — zaken in één zitting af te handelen.

Tenslotte worden op het einde van de eerste zitting over een bepaald geval altijd de ouders gehoord, met of zonder de aanwezigheid van het kind. Er wordt bijzonder veel belang gehecht aan de medewerking der ouders, waar deze maar enigszins mogelijk is. Voor alles zullen de magistrates immers trachten het kind in zijn natuurlijk milieu te laten en tenslotte komt het ook na een plaatsing van min of meer lange duur bijna altijd ook daar weer terecht.

Weer in de South-East London Juvenile Court zag ik hiervan de beste toepassing. De lady-chairman, die bijzonder streng optrad tegenover twee jongens, in aanwezigheid van hun ouders, zegde op een bepaald ogenblik: ik merk hier in de verslagen over u dat

gij zulk een goed tehuis hebt, hoe kunt gij zo iets aandoen aan uwe ouders, gij zijt meer schuldig dan andere jongens. En later sprak ze met de ouders: «Ik wil die kwestie natuurlijk met u bespreken, want ik ben er zeker van gij het meeste van hen houdt.» De magistrates wensden de ouders het gevoel te geven dat zij gekend worden en anderzijds dat zij niet door de rechtbank van hun verantwoordelijkheid ontlast worden.

In de meeste gevallen (te Londen practisch altijd) worden dan de zaken uitgesteld («remanded») op één, twee tot zelfs drie maanden. Die periode kan het kind thuis doorbrengen «remand on bail» of, indien de omstandigheden van het kind of de zaak zelf het wenselijk maken, in een bijzondere instelling, opgericht en in stand gehouden door de plaatselijke overheid, «remand-home» geheten (remand on custody). De minderjarigen worden naar deze bijzondere instelling verwezen:

- 1° wanneer er gevaar bestaat voor een nieuwe wets-overtreding;
- 2° of voor niet-verschijning bij een tweede oproep;
- 3° in geval het onderzoek zeer intensief zal moeten zijn;
- 4° indien het wenselijk lijkt het kind onmiddellijk uit zijn milieu weg te halen.

Deze remand-homes werden reeds voorzien bij dezelfde Children Act 1908 die de eerste kinderrechtbank in Engeland oprichtte. Tenslotte zullen de magistraten het dikwijls wenselijk achten, wanneer zij geen bijzondere maatregel denken te nemen, het kind tijdens het onderzoek naar een remand-home te zenden als een soort afschrikking. Verder oordelen de opvoeders van de Approved Schools en Borstals dat de kinderen, die een tijdje in een remand-home doorbrachten, zich beter en vlugger aanpassen aan het leven in de instelling. Het leven in de remand-home moet zo familiaal zijn als het bij dit temporarily verblijf mogelijk is. Het enige remand-home dat ik nabij Londen bezocht, St Helena's Remand Home in Draiton Green, was het remand-home van de Middlesex County Council voorzien voor 30 meisjes. De sfeer was er niet erg huiselijk, wat vooral te wijten was aan het onaangename zeer onpractische gebouw.

Het is de magistraten in zeer uitzonderlijke gevallen (totaal bedorven of perverse jonge mensen) toegelaten ze onder te brengen in een speciale vleugel der gevangenis tijdens de duur van het onderzoek. Er wordt echter van deze faculteit bijna nooit gebruik gemaakt.

Tijdens deze «remand-periode» wordt een zo volledig mogelijk onderzoek ingesteld naar de omgeving van het kind en zijn antecedenten. Het onderzoek naar deze meer externe factoren gebeurt enerzijds door de Local Education Authority, die zoals gezegd verslag uitbrengt over het schoolonderzoek, dat een opvallende gelijkenis vertoont met het in onze rechtbank gebruikte bulletijn voor geestesonderzoek. De Local Education Authority verzamelt ook inlichtingen over het huiselijk milieu, de gezondheid en het karakter van het kind. De meeste inlichtingen worden echter verzameld door de Probation Officers: wier eigenlijk werk ik in hoofdstuk III zal bespreken. Alhoewel dit onderzoek, hen door de rechtbank opgelegd, eigenlijk buiten het kader der «probation» valt, is dit toch ook als dusdanig zeer nuttig, daar ze over sommige van diezelfde kinderen het toezicht zullen krijgen ingevolge een probation-order.

Naast het onderzoek van deze meer uitwendige factoren begint men meer en meer belang te hechten aan het opsporen der meer innerlijke factoren, zodat men zoveel mogelijk de kinderen ook aan het onder-

zoek van *psychologen-psychiaters* onderwerpt. Op deze mensen en hun bijzonder ingerichte klinieken wordt beroep gedaan door de rechtbank zelf of door de met het onderzoek gelaste Probation-Officers, telkens als de innerlijke factoren krachtiger blijken in te werken op de gedraging van het kind dan het huiselijk milieu, vrienden, werk, spel, enz., of als het een sexueel misdrijf geldt of een ongewoon misdrijf. Over deze observatie wijd ik verder uit in het volgende hoofdstuk. Wanneer het gestelde uitstel-termijn verstreken is verschijnen kind en ouders terug voor de rechtbank. De algemene bevindingen worden door de aangestelde personen meegedeeld en er wordt tenslotte beslist welke behandeling voor dit bepaalde kind best geschikt is.

5. Behandeling-Maatregelen.

Zoals reeds gezegd wordt er wat de behandeling betreft geen verschil gemaakt tussen het kind dat een misdrijf pleegde en het kind dat zorg en bijstand nodig heeft.

Elk kind krijgt die bepaalde behandeling die voor hem of haar de meest geschikte lijkt.

Het zou mij te ver leiden in bijzonderheden de methodes van de behandeling na te gaan. Ik zal mij dus beperken tot de grote verdeling en een opsomming om dan enkele van deze methodes in een volgend hoofdstuk iets nader te bespreken.

De methodes van behandeling (de Engelsen schrikken zowel terug voor het woord straf als voor het woord wederopvoeding en gebruiken «treatment», wat weer de analogie met een ziekteverschijnsel weergeeft) vallen in twee grote categorieën:

- 1° behandeling thuis;
- 2° behandeling weg van huis.

Alhoewel de bestaande instellingen zulk een grote evolutie hebben doorgemaakt is het in Engeland toch de regel dat een min of meer redelijk tehuis nog altijd ver boven een model-instelling te verkiezen is. Het wordt de magistraten voortdurend op het hart gedrukt eerst na te gaan of het wel volstrekt noodzakelijk is een kind van huis weg te nemen.

1° Methodes van behandeling thuis:

1. — Verzending zonder toezicht, voor eerste en kleinere misdrijven, wanneer het onderzoek gunstig uitvalt, is bijna hetzelfde als uitstel sine die, behalve dat de zaak indien wenselijk terug op de rol kan worden gebracht zonder nieuw strafbaar feit.

2. — Voorwaardelijke veroordeling: in tegenstelling met onze voorwaardelijke veroordeling, die eigenlijk een voorwaardelijke straf is, wordt geen maatregel of straf uitgesproken. De wetsovertreder gaat een verbintenis aan (goed gedrag b.v.) onder borgstelling van een geldsom van hemzelf of derde personen, dit voor een zekere periode (maximum 3 jaar). Hij kan eventueel voor het eerste feit geoordeeld worden, bij woordbreuk. Deze methode wordt voor de kinderen weinig gebruikt, tenzij in combinatie met probation.

3. — Geldstraffen: boeten, schadevergoeding, kosten. Weinig toegepast, het zijn toch de ouders die betalen.

4. — Geseling: «birching»: er wordt tegenwoordig in Engeland veel getwist over het al of niet toepassen van lichamelijke straffen. Wordt niet veel meer gebruikt.

5. — Probation: de eigenlijke spil van het opvoedingswerk in de kinderrechtbanken. Probation is het

systeem bij hetwelk een persoon, die schuldig is bevonden, inplaats van veroordeeld te worden van de voorwaardelijke veroordeling geniet, mits borgstelling van een som geld en dit gedurende een proefperiode tijdens dewelke hij onder supervisie staat van een getrainde sociale werker, Probation-Officer.

De volledig term is «binding over on probation», voorwaardelijke veroordeling met probation (zie hoofdstuk III).

2° Methodes van behandeling van huis weg:

1. — Uitbesteding: toevertrouwen aan een geschikte persoon. Voedsterouders (vooral voor kleine kinderen) zijn geschikt voor kinderen met een zeer slecht milieu, waarvan kan verwacht worden dat ze zich goed zouden ontwikkelen in een andere omgeving. Wordt ook dikwijls gecombineerd met probation.

2. — Aangenomen hostels: plaatsen waar het kind als lid van een familie kan leven en buitenhuis gaat werken (onze semi-vrije homes).

3. — Probation-homes: waar de kinderen leven en werken onder toezicht. De meeste zijn opgericht voor meisjes en worden beheerd door een «moral-welfare-society».

4. — Remand-home: voor een verblijf van ten hoogste één maand.

5. — Approved Schools (zie hoofdstuk IV).

6. — Borstals (zie hoofdstuk V).

7. — Gevangenis: wordt practisch uitgeschakeld door de nieuwe Justice Act 1948.

Een lagere rechtbank, zoals de Kinderrechtbank, kan geen gevangenisstraf meer opleggen aan mensen van minder dan 17 jaar.

II. Observatie

1. Bepaling en doel.

Zoals reeds in het eerste hoofdstuk gezegd, wordt — nadat het bewijs van het feit is gebracht, «the case is proved» — de studie van de omgeving, antecedenten en persoonlijkheid van het kind het voornaamste doel. De straf of beter gezegd de maatregel moet immers bij het kind passen en niet bij het laakbaar feit.

Het doel van de observatie is al het mogelijke te leren aangaande de jonge mensen en kinderen die voor de Kinderrechtbank verschenen zijn.

De studie die men van deze minderjarigen zal maken wordt gesplitst in:

1° Studie van de meer uitwendige factoren: school, familiaal milieu, ontspanning, werk, enz., vooral gedaan door de local-education-authority en de Probation-Officers.

2° Studie van de meer inwendige factoren, waarover ik het meer bepaald zal hebben in dit hoofdstuk, en waaraan meer en meer belang wordt gehecht.

Deze observatie wordt verricht in twee soorten instellingen die ik bezocht:

1° The Child Guidance Clinic;

2° The Institute for the Scientific Treatment of Delinquency.

In het eerste soort van observatie-centrum worden alle moeilijke gevallen (zoals hierna omschreven) bestudeerd, zonder noodzaak van een illegaal element, i.e. zonder dat de onderzochte persoon noodzakelijk in aanraking kwam met de wet.

In het tweede soort instellingen daarentegen moet

in elk der bestudeerde gevallen een illegaal element voorhanden zijn.

De twee soorten instellingen werken met het principe van het «team-work», ploegwerk, in dien zin dat de observatie wordt gesplitst in onderdelen, die elk door specialisten worden onderzocht, waarna alle bevindingen worden samengebracht tot een min of meer homogene conclusie.

Het doel der beide instellingen is dus het tot stand brengen van een globaal onderzoek uit verschillende gezichtspunten, en dit te verwezenlijken dank zij het «team-work».

Ik bezocht deze instellingen op een zeer moeilijk ogenblik. De meeste onder hen bevonden zich in het proces van door de staat overgenomen te worden. Dit scheen hen voorlopig maar matig te bevalen en veel administratief werk mee te brengen, zoals b.v. in de I.S.T.D. (Institute for Scientific Treatment of Delinquency, waar sommige afdelingen door de Staat werden overgenomen en andere privé bleven.

2. The child guidance clinic.

Deze instelling werd, zoals veel sociale en educatieve instellingen in Engeland, overgenomen uit de Verenigde Staten. Dr. Healy richtte te Boston, als eerste, dergelijke klinieken op om eenzelfde persoon uit alle oogpunten te onderzoeken.

Kinderen worden naar deze klinieken gestuurd door :

- de ouders;
- de scholen (die bezocht worden door inspecteurs van de local Education Authority);
- de probation officers;
- de rechtbanken zelf (kleinste %).

Kinderen van elke leeftijd, tot ongeveer 17 jaar, kunnen er behandeld worden, alhoewel echte babies natuurlijk zelden voorkomen.

Het bijzondere is dat zij alleen verder behandeld worden in geval er een emotionele stoornis wordt vastgesteld. Wanneer dus blijkt dat het «moeilijk of stout-zijn» een organische ondergrond heeft, wordt het kind naar een gewoon hospitaal verzonden. Een kind dat lastig is ingevolge leverstoornissen blijft niet in behandeling; een kind dat zenuwtrekkingen heeft zonder enige organische reden, wordt verder behandeld. Dit feit maakt het werk van deze instellingen zo belangrijk in verband met de huidige opvatting der misdadigheid in Engeland. Dr. Coddigan zegde in zijn voordracht te Leeds over «Mental Diagnosis and Treatment», dat de psychiaters tot de overtuiging waren gekomen dat de fysische tekortkomingen niet zulk een nauw verband hielden met de misdaad als steeds werd gedacht; dat de emotionele factoren, of nog beter uitgedrukt het innerlijk onevenwicht hun grootste oorzaak is.

Hij drukte deze overweging uit als volgt : «het is belangrijker gelukkig te zijn, dan gezond.»

Het is dan in deze klinieken ook het doel de patiënten tevreden te maken door hun innerlijke onevenwichtigheid weg te nemen, dit meestal door het wegnemen van het schuldgevoel.

De observatie zelf gebeurt van uit drie gezichtspunten :

1° Het sociaal-historisch aspect :

bestudeerd door de sociale werker en twee stage-doende studenten. De sociale werker heeft meestal eerst een universitaire graad behaald : geschiedenis, economie, rechten... en daarna de sociale wetenschappen bestudeerd. Hij is echter maar gekwalificeerd voor dit soort werk na een speciale stage-termijn. Hij maakt de familiegeschiedenis op, bestudeert het sociaal milieu, de woningtoestand...

2° Het psychologisch aspect :

bestudeerd door een bijzonder opgeleid psycholoog en twee stage-doende studenten. Onderzoekt alleen de intelligentie en vergelijkt de schoolse kennis met de werkelijke intelligentie-capaciteit. Zoekt het intelligentie-quotient. Laat het kind verbale en actie-testen afleggen en onderzoekt de verhouding kind-school.

3° Het psychiatrisch aspect :

bestudeerd door een dokter-psychiater en een voor dit werk speciaal opgeleid sociaal werker, de «P.S.W.» (Psychiatric Social Worker) en stage-doende studenten.

Dit onderzoek wordt verdeeld in :

- a) algemeen fysisch onderzoek;
- b) geestesonderzoek.

De psychiater interviewt meestal ook beide ouders.

Het onderzoek, dat meestal gebeurt terwijl de kinderen in hun huiselijk milieu verblijven, kan op drie weken voltooid zijn. Wanneer het kind verblijft in een remand-house kan het onderzoek, eenmaal dat het kind over de schok der plaatsing heen is, op tien dagen geschieden, vermits het veel intensiever kan gebeuren.

Het grote voordeel der observatie in deze klinieken is dat het enkel gevallen betreft waarbij de ouders accoord zijn om het onderzoek te laten gebeuren. De klinieken hebben dus a priori de medewerking der ouders, wat een niet te onderschatten hulp is. Wanneer de observatie door de drie voornoemde teams volledig is geschied, wordt een vergadering belegd waarop uit elke groep een persoon zijn bevindingen mededeelt, waarna samen naar de beste oplossing voor het individueel geval wordt gezocht.

Ik had het voorrecht dergelijke vergadering bij te wonen in de «Child Guidance Training Centre» van de Osnaburgh Street, tijdens dewelke slechts twee gevallen werden besproken.

De eerste bespreking ging over een jongetje van ongeveer elf jaar, sinds enige tijd onderhevig aan zenuwtrekkingen. In het hospitaal kwam de dokter tot de overtuiging dat die geen organische, maar veel eerder een emotionele ondergrond hadden. Vooral uit het rapport van de sociale werker, dat de slechte woningtoestand van de familie beschreef, bleek een gedeeltelijke verklaring te komen. Wegens plaatsgebrek sliep de jongen nog altijd in de slaapkamer van zijn ouders en was, dit werd geconfirmeerd door het verslag van de psychiater, gepreoccupeerd door problemen boven zijn leeftijd.

Op algemeen advies werd besloten eerst een schrijven te richten aan het woningbureau om deze familie aan een betere woning te helpen en dan het geval verder te volgen.

Het tweede geval betrof een jongen van ongeveer dertien jaar, gezond door de Kinderrechtbank, behorend tot de groep der onhandelbaren. Uit de rapporten bleek dat die onhandelbaarheid zich vooral manifesteerde sinds de terugkeer van de gedemobiliseerde vader en vooral tegen hem was gekeerd. Diezelfde vader had, bij zijn vertrek, zijn zoontje goed op het hart gedrukt dat hij nu de verantwoordelijke was en voor de moeder moest zorgen. De jongen had de rol van «de man in huis» te nauwgezet vervuld en beschouwde nu zijn vader als een vreemde indringer. Hij bleef de volwassen beschermer van zijn moeder en weigerde naar het «kinderplan» te worden teruggedrongen. Er werd besloten dat met het kind en de ouders de toestand degelijk zou worden besproken.

Het verraste mij hoe gemakkelijk diezelfde Engelsen, die ontzet waren over mijn vraag of ze in de

Kinderrechtbank niet meer zedenzaken te behandelen kregen, over dingen als een «mother-fixation» en een «father-obsession» e.d. spreken. Het geloof in de psycho-analyse en de oorspronkelijke theorieën van Freud (in tegenstelling met die van zijn latere volgelingen) is zeer groot in deze kringen. De studie van de psycho-analyse schijnt zich te hebben uitgebreid, uitgaande van een groepje mensen rond de dochter van Freud. De titel «psycho-analyst», die zeer lange en zeer zware studies vergt (geneeskunde-psychologie-psychiatrie) wordt meer en meer erkend.

Bij de behandeling wordt weer geen verschil gemaakt tussen de zogenaamde misdadige kinderen en de anderen. Het probleem van de emotionele onevenwichtigheid is immers hetzelfde, alleen de expressie is verschillend. Het doel der behandeling is het losmaken van de opbouwende krachten en het wegnemen van de hindernissen, zodat de geest zich-zelf kan genezen. Die hindernis verschijnt meestal onder de vorm van het «schuldgevoel», oorzaak van minderwaardigheids-complex, dat weer oorzaak wordt tot onevenwichtigheid en het kind ertoe brengen kan zich in een verkeerde richting te affirmeren. Het wegnemen van dat «schuldgevoel» speelt en grote rol bij de behandeling. Bij oudere kinderen zullen de opvoeders trachten hen hiervan te bevrijden tijdens conversaties. Het volgende voorbeeld ter verduidelijking: een jongen is slachtoffer van het traditionele Oedipus-complex, hij voelt een onberedeneerde vijandschap tegenover zijn vader die hij zichzelf nauwelijks durft bekennen. Hij voelt zich uitzonderlijk ontaard en komt stilaan in die bepaalde destructieve toestand van emotionele onevenwichtigheid. Een bepaalde uiting hiervan bracht hem in de kliniek. De team heeft deze oorzaak ontdekt. Wanneer een opvoeder met de jongen over deze gevoelens kan spreken of beter gezegd hem ze laten uitspreken, hem dan hun oorsprong uitleggen en doen inzien dat hij geen ontaard individu is, maar dat zoveel anderen deze zelfde gevoelsinstelling hebben doorgemaakt, kan hij de hindernis, «het schuldgevoel», wegnemen en het evenwicht herstellen.

Voor jongere kinderen, waarvoor het gesprek geen uitingsmogelijkheid biedt, wordt de «play-therapie» gebruikt: uiting in het spel. Er zijn de «motor-play», het eenvoudige bewegen dat niet alleen een middel van observatie is maar ook een uitlaapklep voor het kind; de «imitative play», waarbij het kind de volwassenen in hun dagelijks leven naaïft en naar het schijnt buitengewoon veel van zijn persoonlijkheid en gevoelsinstelling tegenover de buitenwereld prijs geeft; de «dramatic or imaginative play» tenslotte, waarin meer systematisch een toestand wordt opgebouwd.

In een door volwassenen uitgedacht spel wordt het kind zelf of iemand anders een bepaalde rol gegeven, plusminus overeenstemmend met hun rol in de werkelijkheid (cfr. the play in the play in «Hamlet»).

Wanneer de staf der kliniek er toe gekomen is een juistere overeenstemming te vinden tussen de innerlijke en de uiterlijke wereld van het kind, wordt de behandeling als een succes beschouwd.

Eén van de twee psychiaters, die bovengenoemde vergadering bijwoonde, Dr Modie, stond nochtans redelijk sceptisch tegenover de praktische resultaten van deze spel-therapie, van Amerika overgenomen en daar reeds verlaten. Om enig resultaat te bekomen zou men volgens hem met de behandeling van de ouders moeten kunnen beginnen.

3. *The institute for the scientific treatment of delinquency.*

Deze inrichting, die enkel gevallen onderzoekt en behandelt waarin een illegaal element voorhanden maar in feite zelf het meeste lijdt onder die ver-

is, werkt natuurlijk in nauwer contact met de rechtbanken.

Zij bestaat reeds sinds 1936 en behandelt nu een 400 gevallen per jaar. Het onderzoek gebeurt er met dezelfde methode als in het team-work.

Het leidende idee is dat er, in tegenstelling met wat vroeger beweerd werd, geen enkelvoudige oorzaak bestaat voor de misdadigheid, maar wel een hele constellatie van oorzaken voor elk geval, gegroepeerd in hoofdoorzaken en secondaire oorzaken.

In deze instellingen wordt de misdadigheid zowel bij volwassenen als bij kinderen bestudeerd, maar vooral bij kinderen. Uit het rapport over het jaar 1947 blijkt dat 2/3 der behandelde personen minder dan 17 jaar oud zijn en 1/2 ongeveer 15 jaar.

De hulp van deze instellingen wordt dikwijls ingeroepen door de Probation-Officer die er veel mee samenwerkt.

Naast haar algemeen preventieve rol is de I.S.T.D. vooral een bron van inlichtingen voor de rechtbanken. Daarom wordt een samenvatting gemaakt van de bevindingen van de verschillende specialisten, en dit in een omzetting van technische termen in een eenvoudige taal, verstaanbaar voor de leek. Verder is er aan de instelling een kliniek verbonden, waar een eventuele behandeling intern en intensief kan gebeuren. Er is ook een studiecentrum met een interessante bibliotheek en er worden talrijke voordrachten ingericht voor studenten en tot voorlichting van de publieke opinie.

Hetgeen mij bij mijn bezoek aan de I. S. T. D. van de Bourdonstraat het meest opviel is de vrijheid aan het personeel gelaten bij de behandeling. Vermits we hier staan voor een nog voor een groot deel onbekend veld, kunnen wij alleen maar met proefnemingen verder geraken. Alle methodes die enige kans op succes bieden, mogen worden toegepast, vooral het resultaat is van belang. Ik maakte daar kennis met de veel besproken «smash-room». Dit is een grote kamer met gecimenteerde zolder en vloer, vensters in onbreekbaar glas, muren met sterke witte tegels bezet, waarin alleen een grote tafel op schragen met grote bussen water en helkleurige verwen en een emmer met wit zand. Tegen de muur zijn enkele schabben aangebracht met disparate voorwerpen op, die men best met de «ménage de Caroline» van de voor zou vergelijken en die ook tot hetzelfde doel dienen.

In deze kamer worden de kinderen gebracht met blijkbaar ongeneesbare destructieve instincten, de kinderen waar niemand iets kan mee beginnen en die met hun eigen kracht geen weg weten. Onder het zeer geringe toezicht van één volwassen persoon wordt een tiental van hen in deze «smash-room» losgelaten. Er wordt hen nu bevolen verwen tegen de muren te kletsen, water en zand tot de zoldering te werpen en elkaar met helle kleuren te besmeuren (de verwen zijn wetenschappelijk uitgekozen om hun ongevaarlijkheid en gemakkelijke wasbaarheid). Op een zeker ogenblik worden de verschillende individuele activiteiten gegroepeerd en kantelen vijf tot zes kinderen samen de tafel om. Van zohast de volwassen «buitenstaander» merkt dat één der kinderen een meer opbouwende activiteit begint (b.v. lijnen trekken op de tafel) wordt dit zonder veel omhaal binnengeduwd in een tegenoverliggende plaats, waar klei, kleurpotloden e.d. voorhanden zijn voor creatieve bezigheid.

Het nagestreefde doel is hier weer enerzijds een «outlet» en anderzijds het wegnemen van het schuldgevoel dat het kind voelt tengevolge van zijn destructieve instincten. Het kind dat geen kwaad bedoelt

nielingsdrang, zal, zoniet die drang dan toch het schuldgevoel verliezen en dus evenwichtiger en tevredener worden. Naar het schijnt zouden deze enkele destructieve uren het kind voor de rest van de week van zijn behoefte tot vernielen verlossen. Stilaan zou gradueel zelfs helemaal de bekoring ervan verloren gaan, daar het geen «verboden bezigheid» meer is.

Dit experiment is echter nog te nieuw om over de resultaten ervan te kunnen oordelen.

III. PROBATION

1. Bepaling.

Meer dan de helft der kinderen die voor de rechtbank verschijnen hebben niet zulk een ongepaste omgeving dat het nodig zou zijn hen naar een of andere instelling te sturen. Aangezien men in Engeland algemeen van oordeel is dat de kinderen zoveel mogelijk in hun eigen milieu moeten gelaten worden, moeten er middelen bestaan om de wederopvoeding te bewerken zonder het normale leven van het kind te storen en het weg te nemen uit zijn natuurlijke omgeving. Probation is de enige methode die dit mogelijk maakt, daarin ligt juiste de grote waarde van de «probation», die de ziel is van het werk der Engelse Kinderrechtbank.

Probation is een overeenkomst tussen de wets-overtreder en de rechtbank. De termen van deze overeenkomst zijn vastgelegd in de «probation-order» en worden bekend gemaakt aan de wetsovertreder. In geval deze zich verbindt de gestelde voorwaarden na te leven en hierin volhardt, verbindt de rechtbank zich hem niet te straffen voor het eigenlijke misdrijf. Het toezicht waaraan de probationer zich hierbij onderwerpt gedurende de gestelde termijn, is de altijd gestelde voorwaarde en tevens de essentie van het hele systeem. Watson geeft (p. 112) de volgende zeer goede bepaling: «probation is a system, whereby an offender, who has been found guilty, instead of being sentenced, may with his own consent be bound over in a sum of money under the supervision of a trained social worker and released for a trial period». Probation, zoals hier bepaald, staat echter voor de volledige term «binding over on probation». Er heerst omtrent de probation veel verwarring. Probation is geen voorwaardelijke veroordeling, zoals veelal verkeerdelijk wordt gedacht, maar gaat er wel mee samen. De voorwaardelijke veroordeling («binding over») kan met of zonder probation gebeuren, i.e. dat als voorwaarde kan worden gesteld het aanvaarden van een toezicht van een door de rechtbank aangedeude persoon en evenueel andere condities aan dit toezicht verbonden.

Deze condities worden vastgelegd in de «probation-order». Probation wordt zowel op kinderen als op volwassenen toegepast, maar met begrijpelijk meer succes op kinderen.

In geval de probationer gedurende de vastgestelde periode voldoet aan de gestelde voorwaarden en de probation-officer over hem tevreden is, wordt de hele zaak als afgedaan beschouwd. Anders wordt hij voor de rechtbank gebracht door de probation-officer en gestraft voor zijn eerste vergrijp, waarbij hij dan meestal nog de «recognizance», d.i. de som die hij in pand gaf als borg voor zijn goed gedrag, verliest.

Een probation-order wordt voor maximum 3 jaar opgemaakt (normaal duurt het één jaar). De condities erin vervat verschillen van rechtbank tot rechtbank en van geval tot geval in éézelfde rechtbank. Een

bepaalde conditie kan bijvoorbeeld zijn het nemen en houden van verblijf in een aangeduid probation-hostel. Als algemene richtlijn wordt aangenomen, slechts enkele, nauwkeurig bepaalde en controleerbare condities te stellen. De meest voorkomende zijn:

- 1° Be of good behaviour.
- 2° Appear at Court, when called on.
- 3° Lead an honest and industrial life.
- 4° Be under supervision of a named P.O. and report to him as directed.

De eerste voorwaarde: goed gedrag, wordt bijna altijd gesteld en is zeer veel omvattend. Het wordt ten zeerste vermeden voorwaarden te stellen die voor een bepaald kind practisch onuitvoerbaar zijn of die niet kunnen gecontroleerd worden. Daarom vinden sommige P.-O.'s het zelfs verkeerd, het verbod van cinemabezoek op te leggen. Wanneer het kind, onder supervisie geplaatst, erin lukt ongemerkt en ongestraft één der gestelde voorwaarden niet na te leven, ondermijnt dit grotendeels het gezag van de P.-O.

Het valt dadelijk op dat deze methode staat en valt met de Probation-Officers (P.-O.), wier taak ik in par. 3 van dit hoofdstuk zal bespreken.

Het is van veel belang dat het kind, onder probation geplaatst, niet de indruk krijgt zonder meer vrijgesteld te worden of er goedkoop van af te komen. De probation vraagt een soort erkenning van zijnenwege, een belofte waaraan zekere moeilijkheden verbonden zijn. De rechtbank stelt vertrouwen in hem, ze legt hem zekere voorwaarden op, van het vervullen hiervan hangt zijn niet-veroordeling af. Het staat hem vrij op dit voorstel in te gaan of niet. Opdat hij hierover met meer kennis van zaken zou kunnen oordelen wordt hem door de chairman het waarom der gestelde condities uitgelegd, evenals hun juiste betekenis. Bij het aannemen van dit voorstel neemt het kind echter nog meer risico's op zich: het kind en meestal ook zijn vader moet een door de rechtbank vast te stellen borgsom storten die vervalt, zo het de voorwaarden niet vervult. Het komt bijna niet voor dat het voorstel van voorwaardelijke veroordeling met probation door de betichte niet wordt aanvaard.

Er zijn drie redenen waarom de probationer gedurende zijn probation-termijn terug voor de rechtbank kan worden gebracht:

- 1° Omdat zijn gedrag zo voorbeeldig is dat de P.-O. meent dat de gestelde termijn mag verkort worden en de probation-order ingetrokken.
- 2° Omdat de probation nieuwe voorwaarden vergt. Het lijkt b.v. gepast het kind dat in een hostel geplaatst was, terug in zijn familiaal milieu te brengen voor het verder verloop van zijn probation.
- 3° Omdat, zoals reeds vermeld, het kind niet voldoet aan de gestelde voorwaarden en dus zijn belofte breekt («breach in Probation-Order»). Deze woordbreuk moet, evenals om het even welke andere overtreding, voor de rechtbank bewezen worden.

Buiten het voordeel het enige middel tot heropvoeding te zijn in het natuurlijk milieu, biedt deze methode nog veel andere voordelen:

1. De rol van het kind is niet passief, er wordt een ernstige krachtsinspanning ervan gevergd.
2. Het wordt voortdurend er aan herinnerd dat het een fout beging door de regelmatige bezoeken aan de P.-O. Straffen als een boete of een lichamelijke tuchting daarentegen zijn onmiddellijk vergeten.
3. Deze methode laat het «case-work», de ge-individualiseerde behandeling, toe.
4. De probation is niet finaal; als ze ondoelmatig

is kan het kind nog altijd naar een instelling worden verzonden.

De probation werd ook uitgebreid op de gevallen van «care and protection», onder vorm van toezicht, maar zonder speciale voorwaarden.

2. Historiek.

Zoals de meeste Engelse sociale instellingen is de probation gegroeid uit een vrijwillige activiteit van de Kerkgemeenschap.

In 1847 werd tegelijkertijd voor het eerst in Birmingham en Boston (Ver. Staten) een veroordeling geschorst zonder dat hieraan een toezicht of bepaalde voorwaarden werden gehecht.

In 1870 werd door de «Temperance League» van de «Church of England» een missie gesticht, waarvan de leden de mensen (meestal dronkaards) afwachten aan de uitgang van de rechtbank. Hun missie was deze mensen materieel en moreel te steunen en op de rechte weg te houden.

In 1907 werd de «Probation of Offenders Act» gestemd die redelijk verwarrend werkt, omdat hij drie totaal verschillende methodes behandelt:

1. De eenvoudige buitenvervolginstelling.
2. De voorwaardelijke veroordeling.
3. De probation.

In de periode 1907-1936 werd het werk der probation verdeeld tussen de bestaande mission-officers en nieuw gevormde, technisch geschoolde «probation-officers», die naast elkaar werkten binnen en buiten de rechtbank.

De «Criminal-Justice-Act» van 1925 maakt de aanstelling van één of meer probation-officers in elke area verplicht.

In 1936 tenslotte wordt de probation ingeschakeld in de «public service». Dit stelt een einde aan de vrijwillige werkzaamheid der missie. Doch vele vroegere misssieleden werden als probation-officers overgenomen in de nieuwe dienst.

Dit verdienstelijk werk wordt slechts sinds ongeveer tien jaar bezoldigd. De betaling gebeurt gedeeltelijk door de regering en gedeeltelijk door de plaatselijke overheid. Elke area heeft minimum één mannelijke en één vrouwelijke P.-O. Jongens van meer dan 14 jaar worden gewoonlijk onder toezicht van een man geplaatst, al de meisjes en de jongens beneden die leeftijd worden aan het toezicht van een vrouw toevertrouwd.

3. Taak van de probation-officer.

Zoals gezegd staat of valt het hele probation-systeem met de probation-officers. De functie van de P.-O. is dan ook ongelukkig veel te lang beschouwd geworden als een roeping en een half vrijwillig werk. Nu wordt het meer en meer als een beroep en een behoorlijk betaalde broodwinning beschouwd. Doch zelfs nu nog wordt het aanstellen van 1/2 time officers, met onvoldoende betaling, voorgesteld omdat de regering en de plaatselijke overheid menen op die wijze besparingen te doen. Deze politiek is bedrieglijk omdat integendeel de nationale economie geschaad wordt, want probation-mislukkingen komen zeer kostelijk. Men kan van deze onvoldoend-bezoldigden onmogelijk een systematische oplossing eisen. De tegenwoordige sociologen zijn er nochtans van overtuigd dat een religieuze of humanitaire drang om «goed-te-doen» zonder zorgvuldige studie onvoldoende is tot het vormen van een goed P.-O.

In de area kan men het werk van de P.-O. indelen in drie activiteiten:

1. Het verzamelen van inlichtingen voor de rechtbank tijdens de observatieperiode.
2. Het vrijwillig werk: in veel gevallen komen mensen uit het district spontaan en onmiddellijk met hun moeilijkheden bij de P.-O. De ouders vragen raad, omdat ze met hun kind geen weg weten.
3. Het eigenlijke «probation-werk» in engere zin. Dit bestaat dus in het toezicht-uitoefenen over een bepaald persoon op vraag van de rechtbank.

Miss Braitwaite, een buitengewoon P.-O., die ik te Londen bezocht in haar bureau en die ook te Leeds een voordracht gaf over het «probation-werk», vat dit samen in de volgende punten:

1. De P.-O. is de verbindingsagent tussen de wets-overtreder en de buitenwereld. Hij werkt meestal in op de probationer doorheen andere personen en groepen: familie, kerk, school, jeugdgroep, enz. Daarom is het van zoveel belang dat de P.-O. in hetzelfde district woont als het kind, opdat hij de kerk, de school en de clubs van het district voldoende zou kennen.
2. De P.-O. moet een goede verstandhouding tussen zichzelf en de probationer opbouwen, wat niet altijd gemakkelijk is. De verhouding tussen de P.-O. en het kind is nochtans normaler dan die tussen het kind en de opvoeder in een instelling. Zij zijn medeburgers (fellow-citizens) die de een door de ander als menselijke wezens moeten worden aanvaard. In een instelling heeft de huismeester gemakkelijk een te groot overwicht en het kind een te grote inferioriteit.

Dit humane samenleven van P.-O. en probationer bleek zeer duidelijk uit een dagboek-verslag dat Miss Braitwaite over de onder haar hoede gestelde kinderen bijhoudt. Ik las er zinnen in als de volgende: «J. vertelde mij dat hij nog nooit koeien had gezien. Zondag met hem naar buiten geweest... A. had vandaag verjaardag, ik kocht hem een vulpen als geschenk.»

3. De P.-O. tracht de probationer meer zelfkennis bij te brengen, wat men noemt «hanging mirrors»; hij tracht hem zichzelf te laten zien zoals de anderen, de buitenwereld hem ziet.
4. De P.-O. is een toeverlaat voor de probationer en alle mensen er rondom, een «dustbin». De mensen ontlasten zich bij hem van hun moeilijkheden van alle dagen. De moeder klaagt over de rantsoenersboekjes en over de loodgieter en er is kans dat ze na die uitstorting meer geduld heeft met haar kind.
5. De P.-O. is voor de probationer een levende waarschuwing en een herinnering aan de belofte door hem aan de kinderrechtser afgelegd. Meestal wekelijks komt hij de P.-O. bezoeken («report»). Voor de kinderen betekent probation dan ook in eerste instantie: «Yoy have to see the Laidie».
6. De P.-O. bewerkt het huis. Dit huis is niet zeer ongunstig, vermits het kind anders naar een instelling ware verwezen; het laat echter dikwijls nog veel te wezen over. De ouders zijn volstrekt niet zo vijandig tegenover de P.-O. als de buitenwereld wel denkt. Door hulp bij zeer eenvoudig werk, door belangstelling voor het kind, zonder dit voor zich te willen opeisen, kan de P.-O. dikwijls de medewerking der ouders bekomen, die hij tegelijkertijd tracht op te voeren.

(Slot volgt).

GERDA DE BOCK.

RECHTSPRAAK

HOF VAN VERBREKING

2e Kamer. — 21 Februari 1949.

Voorzitter : M. Wouters.

Raadsheer-Verslaggever : M. Bareel.

Advocaat-generaal : M. Janssens de Bisthoven.

1. **Dagvaarding (in strafzaken.) Niet betekening van het afschrift van de aan de deurwaarder verstrekte lastgeving.**

2. **Middelen tot verbreking. — Ontbreken in de akte van hoger beroep van de vermelding door hoeveel rechters het bestreden vonnis werd gewezen.**

1. *Geen enkele wetsbepaling vordert dat aan de verdachte wordt betekend van de door het Openbaar Ministerie aan de deurwaarder verstrekte lastgeving om te dagvaarden.*

2. *Het middel, ontleend aan het ontbreken in de akte van hoger beroep van de vermelding of het bestreden vonnis door één alleenzettelende rechter dan wel door drie rechters werd gewezen, is niet-ontvankelijk, daar het niet de openbare orde betreft en door de verdachte niet in hoger beroep werd ingeroepen.*

Bonnevalle Octaaf.

Gelet op het arrest de 6 November 1948, door het Hof van Beroep te Gent gewezen;

Over het eerste middel : schending van art. 61 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtspleging en van art. 145 van het Wetboek van Strafvordering, doordat het afschrift der dagvaarding, aan aanlegger betekend, om vóór de Rechtbank van eerste aanleg te Gent te verschijnen, de naam niet vermeldt van de magistraat van het openbare Ministerie op wiens verzoek de dagvaarding betekend was :

Overwegende dat het afschrift van het dagvaardingsexploot, bij aanlegger afgegeven, vermeldt dat de deurwaarder krachtens bevelschrift van de Procureur des Konings bij de Rechtbank van Eerste aanleg te Gent, handelde;

Overwegende, dat door geen wetsbepaling wordt vereist, dat aan de verdachte afschrift wordt betekend der lastgeving tot dagvaarding, door het openbaar ministerie aan de deurwaarder gegeven;

Overwegende dienvolgens dat het bestreden arrest terecht beslist dat de dagvaarding geldig was;

Dat het middel in rechte geen grondslag vindt;

Over het tweede middel : schending van de artikelen 202 lid 4 en 203 van het Wetboek van Strafvordering, doordat het Hof van Beroep onwettig het beroep van het openbaar Ministerie regelmatig verklaart, terwijl :

Eerste onderdeel : uit de vermeldingen der akte van hoger beroep, op 28 Augustus 1948 door het openbare Ministerie ingesteld, niet blijkt of het bestreden vonnis door een alléén zettelende rechter of door drie rechters werd geveld; en terwijl,

Tweede onderdeel : niet vaststaat dat de Substituut-Procureur des Konings Vergote, die de akte van beroep ondertekende, en die tot het Parket van de Procureur des Konings bij de Rechtbank van eerste aanleg te Kortrijk behoort, wettig gedelegeerd was om te Gent te fungeren :

Overwegende dat het middel, in zijn eerste onder-

deel niet ontvankelijk is; dat het inderdaad de publieke orde niet aanbelangt en vóór het Hof van Beroep, waar aanlegger zich ten gronde verdedigde, niet werd ingeroepen;

Overwegende dat uit een stuk der procedure blijkt dat de Procureur-Generaal bij het Hof van Beroep te Gent de 25 Februari 1947 de Substituut-Procureur des Konings Vergote, bij toepassing van artikel 205 der wet van 18 Juni 1869 en van het Besluit-Wet van 25 November 1945, heeft afgevaardigd om vanaf 1 Maart 1947 tijdelijk de functies van het Openbare Ministerie in het Parket te Gent waar te nemen;

Dat het middel in zijn tweede onderdeel niet kan aangenomen worden;

Over het derde middel : (zonder belang).

Om die redenen;

Verwerpt de voorziening;

Verwijst aanlegger in de kosten.

HOF VAN VERBREKING

2e Kamer. — 31 Januari 1949.

Voorzitter en Verslaggever : M. Louvéaux.

Advocaat-generaal : M. Janssens de Bisthoven.

Epuratie. — Het bij art. 3 van de Epuratielwet van 14 Juni 1948 gestelde vereiste van minimum-leeftijd geldt alleen voor gevallen, waarin strafrechtelijke veroordeling werd uitgesproken.

Het bij de aanhef van art. 3 van de Epuratielwet van 14 Juni 1948 voor de aldaar bedoelde vervallenverklaring van rechten gestelde vereiste, dat de betrokkene op de dag, dat hij de hem verweten feiten pleegde, tenminste de leeftijd van 18 jaar bereikt had, geldt alleen voor gevallen, waarin de vervallenverklaring van rechten wordt toegepast zonder dat een strafrechtelijke veroordeling werd uitgesproken.

Art. 10 van het wetsbesluit van 19 September 1945, gewijzigd bij art. 11 van de Wet van 14 Juni 1948 stelt niet het vereiste van een minimum-leeftijd van de betrokkene voor de vervallenverklaring door de rechter van de in art. 123 series W. v. S. vermelde rechten.

Chaineux Christine.

Gelet op het bestreden arrest, op 3 September 1948 gewezen door het Militair Gerechtshof, zetelende te Brussel;

Over het enig middel : schending van art. 3 der wet van 14 Juni 1948, betreffende de epuratie in zake burgertrouw, doordat het bestreden arrest het levenslang verval uitspreekt van de uitoefening van de bij art. 123 series van het Strafwetboek voorziene rechten, terwijl de aanlegster op de datum der feiten, die de veroordeling medegebracht hebben, nog geen achttien jaar oud was;

Overwegende dat het arrest de aanlegster schuldig verklaart aan inbreuk op art. 118 bis van het Strafwetboek, tussen de 28 Januari 1943 en de 8 Mei 1945 gepleegd, om propagandaleidster en blocoverste van de rexistische partij te zijn geweest alsmede lid van

de «Jeunesse légionnaire»; dat het arrest de aanlegster bij toepassing van art. 2 van het Besluit-Wet van 10 November 1945 veroordeelt tot een gevangenisstraf van 6 maanden en tegen haar het levenslang verval uitspreekt van de uitoefening van al de rechten, voorzien bij artikel 123 sexes van het strafwetboek;

Overwegende dat het middel op art. 3 van de wet van 14 Juni 1948 steunt, dat het levenslang of tijdelijk verval voorziet van al of een deel der rechten voorzien bij art. 123 sexes van het Strafwetboek voor gevallen waarin geen strafrechtelijke veroordeling uitgesproken werd;

Overwegende dat het bestreden arrest niet de in het middel bedoelde wetsbepaling heeft toegepast, maar art. 10 van het Besluit-wet van 19 September 1945, gewijzigd bij art. 11 van de wet van 14 Juni 1948, dat niet vereist dat de veroordeelde op de datum der feiten 18 jaar oud was om te kunnen worden vervallen verklaard van de rechten, voorzien bij art. 123 sexes van het Strafwetboek;

Overwegende dat het middel in rechte niet opgaat; En overwegende dat de substantiële of op straf van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen werden nageleefd en dat de beslissing wettelijk is;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt de aanlegster tot de kosten.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

4e Kamer. — 14 Juni 1949.

Voorzitter: M. de Potter.

Raadsheren: MM. Scheyvaerts en Gilmet.

Advocaat-Generaal: M. Baron
van den Branden de Reeth.

Advocaat: Mr. Hoschet.

Ontkenning van vaderschap. — Geboorte verborgen gehouden? — Toepasselijkheid van art. 313, lid 2, B.W. in geval van afwezigheid ener rechterlijke beschikking tot aanwijzing ener afzonderlijke woonplaats voor de vrouw.

Nu de man vier dagen na de geboorte van het kind een verzoekschrift bij de vrederechter heeft ingediend, strekkende tot bijeenroeping van de familieraad teneinde een voogd ad hoc te benoemen, lijkt het niet waarschijnlijk, dat de geboorte voor hem verborgen is gehouden.

Indien bij rechterlijke beslissing niet een afzonderlijke woonplaats voor de vrouw is aangewezen, wordt de morele onmogelijkheid van seksuele betrekkingen tussen de echtgenoten vermoed, indien de procedure tot echtscheiding is voortgezet na het proces-verbaal van niet-voorziening en de daarop volgende beschikking van de voorzitter der Rechtbank. In zulk geval begint de in art. 313, lid 2, B.W. bedoelde termijn van 300 dagen te lopen vanaf de datum van het proces-verbaal van niet-verzoening hetwelk moet worden beschouwd als voor de vrouw de verblijfplaats aanwijzend, die zij heeft gekozen zonder dat haar echtgenoot daartegen bezwaar heeft gemaakt.

Y. V. t/ Y. A., D. J.

Gezien de akte van beroep d.d. 8 Januari 1949 van een vonnis van de Rechtbank van eerste aanleg te Leuven, de 14e December 1948 gewezen bij verstek van beide verweerders, vonnis dat niet gegrond ver-

klaart de eis tot ontkenning van vaderschap over het kind Ivan, Joseph Gerard Y., door appellant ingesteld op grond van art. 313, 1e en 2e lid, gewijzigd door de wet van 20 Maart 1927;

Aangezien beroepen niet verschijnen;

Aangezien het kind, waarvan sprake, geboren werd op 6 Juli 1948;

Aangezien het wettelijk conceptietijdvak gaat van 6 September 1947 tot 7 Januari 1948;

Aangezien het inleidend exploit van 29 Juli 1948 betekend werd binnen de maand van de geboortedag van het kind overeenkomstig art. 316 B. W.;

Dat de eis steunt op de toepassing van beide afdelingen van art. 313:

1) artikel 313a geval van overspel van de moeder;

2) artikel 313b geval van het bestaan van een procedure tot echtscheiding.

1) Geval van overspel van de echtgenote, art. 313 eerste lid.

Overwegende dat uit de vaststellingen van een in kracht van gewijsde gegaan vonnis van 3 Mei 1948 der Rechtbank van eerste aanleg te Leuven blijkt, dat Julia D. op 20 October 1947 met J. P. overspel heeft gepleegd;

Dat echter uit geen element kan afgeleid worden, dat zij de geboorte van het kind Yvan Y. voor appellant verborgen zou hebben gehouden; dat de plaats niet aangewezen wordt, waar de geboorte voorviel, en niet vermeld is of de echtgenoot er niet bij aanwezig was;

dat alleen mag worden opgemerkt dat appellant reeds op 10 Juli 1948, d.i. vier dagen na de geboortedag, een rekest bij de Vrederechter indiende met het oog op de vergadering van de familieraad tot benoeming van een voogd ad hoc;

Overwegende dat de eis tot ontkenning van vaderschap op grond van art. 313a derhalve niet gegrond is;

2) Geval van het bestaan van een vordering tot echtscheiding, art. 313, 2e lid.

Overwegende dat art. 313, 2e lid van het B.W. de echtgenoot toelaat bij eenvoudige verklaring zijn vaderschap te ontkennen van een kind, dat geboren is nadat 300 dagen verlopen zijn vanaf de dag der gerechtelijke beslissing, waarbij de echtgenote gemachtigd werd een afzonderlijke woning te hebben; die omstandigheid doet een wettelijk vermoeden ontstaan, dat er moreel onmogelijkheid bestaat van geslachtsbetrekkingen, in verband waarmede dit kind aan die echtgenoot zou kunnen toegeschreven worden;

Maar die ontkenning zal niet aangenomen worden, indien de echtgenote bewijst dat de echtgenoten feitelijk verenigd zijn geweest;

Overwegende dat de rechtspraak vrij algemeen aanneemt dat, indien door een rechterlijke beslissing geen afzonderlijke verblijfplaats aan de vrouw werd aangewezen, de morele onmogelijkheid van samenwonen niettemin wordt vermoed, wanneer de procedure tot echtscheiding is voortgezet na het proces-verbaal van niet-verzoening en de daarop volgende beschikking van de Voorzitter der Rechtbank;

Dat in zulk geval de termijn van 300 dagen begint te lopen vanaf de dag van het proces-verbaal van niet-verzoening, hetwelk moet worden beschouwd naar zijn innerlijk vermogen, als aan de echtgenote de verblijfplaats aanwijzende, die zij zich heeft gekozen zonder bezwaar van de echtgenoot (zie beroep Luik, 12 November 1937, P. 1939, II, 107; beroep Brussel,

29 Maart 1939, P. 1939, II, 117; Jurispr. Smolders III, blz. 117; beroep Luik, 29 November 1945, P. 1945, II, 50; beroep Luik, 22 Maart 1945, P. 1945, II, 24);

Overwegende dat in het voorhanden geval Victor Y., wcnende te Tienen, een rekest tot echtscheiding heeft ingediend op 27 Januari 1947 tegen zijn vrouw, verblijvende te Tienen,

Overwegende dat noch op de dag van de verschijning voor de Voorzitter (18 Februari 1947) noch op de dag der verschijning voor de Rechtbank (3 Maart 1947) Julia D. zich heeft aangemeld;

dat de stukken der procedure aan verweerster betekend werden aan de Diestsesteenweg 163, waar zij feitelijk gevestigd was;

Overwegende dat een vonnis van de Rechtbank van eerste aanleg te Leuven d.d. 3 Mei 1948 echtscheiding heeft toegelaten wegens overspel van Julia D. met J. P., op 20 October 1947 gepleegd;

dat dit vonnis aan beroepene werd betekend op 25 Mei 1948 aan dezelfde verblijfplaats en dat het vonnis bij ontstentenis van hoger beroep binnen de bij de wet voorgeschreven termijn aldus in kracht van gewijsde is gegaan;

Overwegende dat het kind geboren werd op 6 Juli 1948, dat is meer dan 300 dagen na het P.V. van 18 Februari 1947 en het wettelijk vermoeden aldus bestaat van de morele onmogelijkheid van geslachtsbetrekkingen, in verband waarmede dit kind aan appellant zou kunnen toegeschreven worden;

Om die redenen :

Het Hof, gelet op art. 24 der wet van 15 Juni 1935; gehoord ter openbare zitting het eensluidend advies van de heer Advocaat-Generaal Baron van den Branden de Reeth;

Rechtdoende bij verstek van beide beroepenen; ontvangt het beroep, verklaart het gegrond; doet te niet, het bestreden vonnis wijzigende en alle conclusies verwerpende :

Verklaart de vordering gegrond voor zoveel zij steunt op art. 313, 2e lid B. W.; zegt derhalve voor recht dat Ivan, Joseph, Gerard Y. op 6 Juli 1948 te Tienen geboren, op de registers van de burgerlijke stand te Tienen ingeschreven als zoon van appellant en van Julia D., de zoon van beroeper niet is en tot zijn familie niet mag behoren;

Beveelt dat huidige arrest zal overgeschreven worden op de lopende registers van de burgerlijke stand en dat melding ervan zal gemaakt worden in de rand van de geboorteakte d.d. 6 Juli 1948 van het ontkend kind;

Verwijst Julia D. in de gerechtskosten van beide instanties.

HOF VAN BEROEP TE GENT

4e Kamer. — 10 April 1948.

Voorzitter : M. Van Winckel.

Raadsheren : MM. Lagae en Vanden Abeele.

Substituut Procureur-Generaal : M. Bohyn.

Advocaten : Mrs Pholien, Collon, Vander Heyde, Coubier, Le Bon.

Oplichting door middel van het vals spel met drie kaarten. — Mededaderschap. — Verbeurdverklaring. — Vereisten van art. 42/1° W.v.S.

Bij oplichting door middel van het bekend vals spel met drie kaarten behoeft niet te worden nagegaan of de winstkansen meer van de handigheid dan van het toeval afhangen.

Bij de uitvoering van een in gemeen overleg arglistig ontworpen plan, moeten de verschillende deelnemers, welke ook de door hen bij de bedriegelijke handelingen vervulde rol moge zijn, allen als daders der oplichting worden beschouwd.

Ofschoon niet bewezen is, dat het geld, hetwelk op het ogenblik der aanhouding in het bezit der verdachten is gevonden, afkomstig is van de door hen gepleegde feiten van oplichting, heeft de Rechtbank terecht de verbeurdverklaring der bankbiljetten van 1000 frank uitgesproken, daar blijkens de omstandigheden moet worden aangenomen, dat zij gediend hebben of bestemd waren tot het plegen van de ten laste van verdachten bewezen verklaarde misdrijven, terwijl geldsommen overeenkomstig de wet in principe als eigendom van haar bezitters moeten worden aangemerkt, zodat de bevolen verbeurdverklaring voldoet aan de in artikel 42, 1° W. v. S. gestelde vereisten. Daarentegen kunnen niet worden verbeurdverklaard de op verdachten gevonden brievenbussen, alsmede de zich daarin bevindende bankbiljetten van geringere waarde en vreemde geldswaardige papieren.

O. M. t/ Le Roy, Werner, Baesch, Van der Seypen, Rodriguez en Destonay.

Overwegend inderdaad, dat door het onderzoek klaar en duidelijk bewezen is dat men hier enkel staat voor oplichtingen door middel van het bekend vals spel van drie kaarten, zodat dan ook niet moet worden nagegaan of de winstkansen meer van de handigheid dan van het toeval afhangen;

Overwegend anderzijds, dat waar het gaat over de uitvoering van een bij gemeen overleg arglistig ontworpen plan, de verschillende deelnemers, welke ook de rol zij die zij beurtelings vervullen bij de bedriegelijke handeling en waardoor de lichtgelovigen verschalkt worden, allen als daders der oplichting moeten worden beschouwd;

Overwegende dat aldus door het onderzoek en de behandeling der zaak voor het Hof bewezen is dat zich, als daders van het wanbedrijf te hebben uitgevoerd of aan de uitvoering er van rechtstreeks medegewerkt te hebben, schuldig hebben gemaakt;

Wat de verbeurdverklaring der inbeslaggenomen geldsommen betreft :

Overwegende dat het inderdaad niet bewezen is — zoals door beklaagde Van der Seypen wordt tegen-gevoerd — dat het geld, hetwelk op het ogenblik hunner aanhouding in het bezit der beklaagden gevonden werd, van de door hen gepleegde oplichting zou voortkomen;

Overwegend dat hieruit echter geenszins volgt dat de door de eerste rechter uitgesproken verbeurdverklaring zonder rechtsgrond zou zijn;

Overwégend immers, dat uit de gegevens van het onderzoek omtrent de bedriegelijke handelingen der oplichters blijkt dat zowel de valse speler zelf als zijn handlangers over gereed geld moesten beschikken, om ter aanlokking der omstaanders, de ene in voordeel zijner mededaders ogenschijnlijk te verliezen, de andere met afgesproken wisselende kansen aan het spel deel te nemen;

Overwegende dat, gelet op het bedrag van de inzet die op minstens duizend frank was bepaald en veelal verscheidene duizenden beliep, de op Van der Seypen en op zijn medebeklagden Leroy, Werner en Baesch inbeslaggenomen bankbiljetten van 1000 frank gewis

de sommen niet overschrijden, die redelijkerwijze mogen geacht worden voor die bedrieglijke handelingen te zijn aangewend en dus klaarblijkelijk geëind hebben of bestemd waren tot het plegen der ten laste dier beklaagden bewezen verklaarde misdrijven;

Overwegende dat, waar anderzijds de inbeslag genomen geldsommen in principe wettelijk het eigendom der bezitters worden geacht, de uitgesproken verbeurdverklaring, wat de biljetten van 1000 frank aangaat, dus aan de door artikel 42, 1° S.W.B. gestelde voorwaarden beantwoordt, terwijl enkel de brieven-tassen met hun verdere inhoud van biljetten van minder bedrag en vreemde geldwaarden aan de respectieve eigenaars moeten teruggegeven worden;

Om deze redenen :

.....
NOOT: De voorziening in cassatie tegen bovenstaande beslissingen werd bij arrest d.d. 7 Maart 1949 verworpen.

HOF VAN BEROEP TE GENT

4e Kamer. — 8 December 1948.

Voorzitter : M. Van Winckel.

Raadsheren : M.M. Lagae en Vanden Abeele.

Advocaat-generaal : M. Bohyn.

Advocaat : Mr Wilmots (Antwerpen).

Verstekvonnis in strafzaak. — Betekening. — Krachtens delegatie bevoegde ambtenaar.

Ofschoon art. 125 van het Tarief in Strafzaken, gewijzigd door het K. B. van 6 Maart 1936 enkel de bestuurders der door de wet tot bescherming der maatschappij d.d. 9 April 1930 voorziene gestichten met de betekening van stukken aan de daarin verblijvende personen belast, mag niet uit het oog worden verloren, dat volgens de algemene beginselen van het bestuursrecht de wettig belette ambtenaar zich door een ondergeschikte mag doen vervangen. Het bewijs van de opdracht daartoe vloeit voort uit het vervullen zelf van de opgedragen taak.

Het bureauhoofd was derhalve in casu bevoegd het verstekvonnis als plaatsvervanger van de bestuurder aan de in het gesticht opgesloten verdachte te betekenen zodat de verzettermijn op de dag der betekening begon te lopen.

O. M. t/ Segers L.

Overwegend dat beklagde en het openbaar ministerie tijdig en op geldige wijze in hoger beroep gekomen zijn;

Overwegend dat ten onrechte het verzet van beklagde tegen het verstekvonnis van 21 Mei 1948 door de eerste rechter ontvankelijk werd verklaard;

Overwegend inderdaad, dat vóór de betekening op 2 Juli 1948, door deurwaarder Verhaegen, naar het voorschrift van art. 68 van het Wetboek van burgerlijke rechtspleging, ten Stadhuize van Antwerpen gedaan, voormeld verstekvonnis reeds op 18 Juni 1948, ten Griffie van het Rijksgesticht te Rekem, sprekend met de persoon van beklagde, werd betekend zoals blijkt uit het oorspronkelijke van dit exploit dat in de strafbundel berust;

Overwegend dat beklagde vergeefs de geldigheid

der betekening van 18 Juni 1948 betwist om reden dat zij geschiedde door het daartoe onbevoegd bureauhoofd van het gesticht;

Overwegend dat zo weliswaar artikel 125 van het tarief in strafzaken, gewijzigd door het K. B. van 6 Maart 1936, enkel de *bestuurders* der door de wet tot bescherming der maatschappij van 9 April 1930 voorziene gestichten met de betekeningen aan de aldaar opgesloten personen belast, evenwel niet uit het oog mag verloren worden, dat volgens de algemene beginselen op bestuurlijk gebied de ambtenaar, die wettelijk belet is, zich door een ondergeschikte mag laten vervangen;

Overwegend dat het in het bijzonder geboden is tot de geldigheid dier wijze van handelen te besluiten, waar het gaat over abnormalen-gestichten, bestuurd door een geneesheer die voorzeker al de door de wet opgelegde ambtsverrichtingen niet persoonlijk kan uitvoeren;

Overwegend, anderzijds, dat volgens een vaste rechtsregel het bewijs van dergelijke opdracht uit het vervullen zelf der opgedragen taak spruit;

Overwegend dat, met hoe weinig nauwlettendheid ook het voor die betekening gebruikte formulier ingevuld, de samenhang van het exploit nochtans niet toelaat te betwijfelen dat het bureauhoofd Vandries ten deze wel als plaatsvervangend bestuurder die akte opgemaakt heeft;

Overwegende dat dienvolgens zowel het verzet, door beklagde bij mondelinge verklaring vóór de geneesheer-bestuurder van het Abnormalengesticht te Rekem op 30 Juli 1948 gedaan, als datgene, te zijnen verzoeken bij exploit van deurwaarder Rosseneu te Brugge op 4 Augustus 1948 betekend, te laat zijn geschied;

Om deze redenen,

Gelet op art. 187 van het wetboek van strafverordering, gewijzigd door art. 1 der wet van 9 Maart 1908, art. 194 van zelfde wetboek en art. 24 der wet van 15 Juni 1935;

Het Hof, rechtdoende :

Ontvangt het hoger beroep van beklagde en van het openbaar Ministerie;

Er op beslissende;

Doet het beroepen vonnis te niet;

Verbeterend, met eenparigheid van stemmen;

Wijst het verzet van beklagde tegen het verstekvonnis van 21 Mei 1948 af als niet ontvankelijk;

Veroordeelt beklagde in de kosten, enz.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

1e Kamer bis. — 25 Mei 1949.

Voorzitter : M. Ch. Van Hal.

Rechters : M.M. Verhaegen en Ceulemans.

Advocaten : Mrs De Meyer en Verhaaren.

Beslissende eed. — Aan een doopsgezinde is het toegelaten de door zijn geloofsbelijdenis verboden woorden : « ik zweer » en « zo helpe mij God » in de eedformule te vervangen door de woorden : « Ik belooft het ».

De vorm van de eed wordt geregeld bij art. I van het Besluit van de Souvereine Vorst van 4 November 1814, bepalend dat de eed moet worden afgelegd in de vormen die gebruikelijk waren vóór de bezetting van België door de Franse legers. Daar dat besluit genomen is na de Vrede van Parijs

d.d. 30 Mei 1814, waarbij de vereniging van België met Noord-Nederland was afgekondigd, zijn bedoelde vormen die, welke in het gehele gebied der Nederlanden vóór de Franse bezetting gebruikelijk waren.

Het is dus in beginsel niet in strijd met voormeld Souverein Besluit een eedformule toe te laten, die vooral in de Noordelijke Nederlanden gebruikelijk was, al mocht zij slechts uiterst zelden voorgekomen zijn in de Belgische gewesten.

In een land, waar de godsdienstvrijheid een der grondslagen van het publiek recht uitmaakt, mag niemand gedwongen worden een eed af te leggen op een wijze, die zijn geloofsbelijdenis hem verbiedt.

Aan een Doopsgezinde (Mennoniet) is het derhalve toegelaten de woorden: «ik zweer» en «zo helpe mij God» te vervangen door de woorden «Ik beloof het».

Lahou t/ Hendriks.

Overwegende, dat beroeper aan beroepene de volgende gedingbeslissende eed opdraagt: «Ik zweer dat het niet waar is dat, alvorens de huurovereenkomst van 13 April 1942 aan te gaan met den heer Armand Lahou, ik mij bepaald en uitdrukkelijk tegenover hem verbonden heb het pand te verlaten bij de bevrijding, spijs alle andere bepalingen in bovenvermeld huurceel vast te leggen, zo helpe mij God»;

Overwegende, dat beroepene bedoelde eed noch afwijst noch terugwijst, maar in besluiten vordert dat de woorden «Ik zweer» en de woorden «Zo helpe mij God» in de eedformule zouden vervangen worden door de woorden «Ik beloof het»;

Overwegende, dat hij tot staving hiervan een getuigschrift overlegt, blijkens hetwelk hij lid is van de «Algemene Doopsgezinde Sociëteit», welke sekte van anabaptisten, meer bepaald genaamd «Mennonieten», de eed verwerpt, en uit eerbied voor de Godheid slechts toelaat een plechtige verklaring te doen, met de woorden «Ik beloof het»;

Overwegende dat dit geschil betreffende de eedformule, het enig twistpunt is dat partijen thans verdeelt;

Overwegende dat beroeper zich verzet tegen de voorgestelde wijziging, aanvoerend dat beroepene geen enkele verplichting heeft den eed af te leggen, vervolgens dat de rechtspraak en meer bepaald de recente rechtspraak de aanroeping van de Godheid als substantieel beschouwt, en ten slotte dat, waar er misschien nog afwijkingen kunnen geduld worden wat betreft een eed, door het gerecht opgelegd, zulks niet het geval kan zijn voor de eed, voorzien door art. 1357 B.W.;

Overwegende dat het eerste argument niet afdoend is; dat beroepene er immers een rechtmatig belang kan bij hebben de eed noch af te wijzen noch terug te wijzen;

Overwegende dat het argument, geput uit het onderscheid tussen de verschillende soorten van eed, evenmin opgaat;

Dat immers daar waar voor de gedingbeslissende eed aan partijen toegelaten wordt zelf de bewoordingen van deze eed te bepalen, integendeel voor de eedformules, die door de Rechtbank worden opgelegd, de volledige bewoordingen door de wet zelf zijn bepaald, en nader gespecificeerd naargelang het burgerlijke, correctionele of criminele zaken betreft;

Dat, indien het toegelaten ware, de aanroeping van de Godheid weg te laten in de eed, opgedragen aan getuigen, deskundigen, vertalers, gezwoornen, enz., zulks a fortiori dient toegelaten te worden voor een

eed, waarvan de bewoordingen grotendeels aan het initiatief der partijen zijn overgelaten (Vgl. dienaangaande Garsonnet et Cézar Bru, t. II, n° 306 met n° 337);

Overwegende dat ten aanzien van de vorm, waarin de eed dient te worden afgelegd, het Besluit van de Souvereine Vorst dd. 4 November 1814 van kracht is, waarvan art. 1 voorschrijft, dat «die vormen dienen te worden nageleefd, welke gebruikelijk waren vóór de bezetting van België door de Franse legers»;

Dat op te merken valt, dat dit besluit genomen is, nadat de vrede van Parijs, dd. 30 Mei 1814 de vereniging van België met Holland had afgekondigd; dat bijgevolg de vormen, door het besluit van 4 November 1814 bedoeld, die zijn, welke op het grondgebied van heel het verenigd Koninkrijk der Nederlanden gebruikelijk waren, vooraleer België door de Franse legers bezet werd;

Overwegende dat de Franse legers slechts gedrongen zijn tot aan de linker Rijnsoever, verovering die bezegeld werd door het Verdrag van Campo-Formio, terwijl het grootste gedeelte van het huidige Nederland intussen genoot van een betrekkelijke onafhankelijkheid als zgn. Bataafse Republiek;

Overwegende dat het dus in beginsel niet strijdig is met het besluit van 4 November 1814 een eedformule toe te laten, al zou blijken dat deze vooral in de Noordelijke Nederlanden gebruikelijk was, en al zou deze slechts uiterst zelden voorgekomen zijn in de Belgische gewesten;

Overwegende dat verder de rechtsleer en de rechtspraak dienen te worden nagegaan;

Dat zowel in de Franse als in de Belgische rechtsleer gezaghebbende auteurs voorstaan, dat de eed, zoals door de mennonieten aangeboden, wettig is (Zie Garsonnet et Cézar Bru, loc. cit.; waarbij zich voor België aansluit De Page, t. III, n° 1057);

Overwegende dat de Franse rechtspraak sedert lang vaststaat in gunstige zin voor de mennonitische eedformule;

Dat wat de Belgische rechtspraak betreft, zich een zorgvuldig onderzoek van de arresten van het verbrekingshof opdringt;

Overwegende dat men in het voordeel van de thesis van beroepene doorgaans aanhaalt de arresten van 28 Juli 1857 (Pas. 1857, I, 376-389) en die van 28 Mei en 25 Juni 1867 (Pas. 1867, I, 275 e.v. en vooral 294), terwijl men in het nadeel van deze thesis inroept het arrest van 24 December 1831 (Pas. 1831, I, 350), dit van 26 Februari 1900 (Pas. 1900, I, 166) en dit van 25 Mei 1925 (Pas. 1925, I, 258);

Overwegende dat, bij nader toezien, alleen het arrest van 1857 de kwestie behandelt, die hier gesteld wordt, terwijl in het advies van Advocaat-generaal Leclercq, dat voorafgaat aan het arrest van 28 Mei 1867 de kwestie eveneens ontwikkeld wordt;

Dat de overige arresten niet beslissend zijn op dit punt; dat immers het arrest van 1831 (hetwelk ouder is dan die van 1857 en 1867) bondig zegt, dat het strijdig is met het Besluit van 4 November 1814 de aanroeping der Godheid weg te laten (beginnel dat voorzeker in algemene regel juist is, maar dat naderhand meer genuanceerd werd door hogerbedoelde arresten) dat verder het arrest van 1900 uitsluitend betrekking heeft op de uitwendige gebaren, die gepaard gaan met de eedaflegging, en in het kader aanstipt dat deze uiterlijkheden zonder belang zijn en dat enkel de aanroeping der Godheid substantieel is; dat ten slotte het arrest van 1925 enkel handelt over de toevoeging der woorden «en alle heiligen»;

Overwegende dat verder dient te worden opgemerkt dat het arrest van 1857 gewezen werd naar aan-

leiding van een voorziening, die juist gesteund was op het feit dat een getuige, met name Cardinaels, voor het Assisenhof de Mennonitische eed had afgelegd, en dat deze voorziening door het Hof verworpen werd;

Dat het arrest van 28 Mei 1867 gewezen werd naar aanleiding van het feit, dat een zekere Maurice Michel voor de Boetstraffelijke Rechtbank van Namen geweigerd had de woorden «Zo helpe mij God» uit te spreken en deswege in hoger beroep veroordeeld werd tot een geldboete; dat het arrest weliswaar aan de betrokkene ongelijk geeft, doch enkel omdat zijn weigering *niet* gesteund was op enige confessionele overweging, doch enkel op een wijsgerige fantasie;

Dat deze rechtspraak te recht aanstipt, dat voor de atheïst de woorden «Zo helpe mij God» slechts als een overbodige formaliteit voorkomen, maar dat zulks niet volstaat om het vervullen van de formaliteit te weigeren, indien zij door de wet is voorgeschreven; dat integendeel voor de Quakers en de Mennonieten het aanroepen van de Godheid gelijkstaat met een zonde tegen hun confessionele gedragsregelen, terwijl de woorden «Ik beloof» in hun opvatting impliciet een even grote verantwoordelijkheid vóór God insluiten als wanneer zij de Godheid uitdrukkelijk als getuige zouden hebben ingeroepen;

Dat in die omstandigheden de eed, afgelegd door een getuige volgens zijn ritus, niet eenvoudig gelijk te stellen is met een gegeven woord, maar wel met een werkelijke eed, afgelegd met een werkelijk godsdienstige inslag;

Overwegende dat de vorm van de eed terecht in verband wordt gebracht met art. 15 der Grondwet;

Overwegende dat, waar het arrest van 25 Juni 1867 (in zake Malfaisson) afkondigt dat de eed in rechte niets te maken heeft met handelingen of ceremoniën van een cultus, het arrest van 1857, zowel trouwens als het advies van Advocaat-Generaal Leclercq, als de schrijver der noot voorafgaand aan het arrest van 1857, de nadruk leggen op het specifiek godsdienstig karakter van de eed; dat immers vaststaat dat, voor de gelovige een eed tegelijk een godsdienstig en een publiek profaan karakter heeft; dat daarom ook aan de Israëlieten en aan de Muzelmannen toegelaten wordt de eed af te leggen op de wijze, die hun geloof hun voorschrijft;

Overwegende dat aldus de thesis van het arrest van 1857 dient te worden aanvaard, hetwelk zegt dat in een land, waar de godsdienstvrijheid een der grondslagen van het publiek recht uitmaakt, men niet kan aanvaarden dat iemand gedwongen zou worden een eed af te leggen op een wijze, die zijn geloofsbelijdenis verbiedt;

Overwegende dat het genoegzaam vaststaat, dat de «Doopsgezinde Sociëteit» de aanroeping der Godheid aan haar adepten verbiedt en dat beroepene werkelijk tot deze Sociëteit behoort;

Om deze redenen :

De Rechtbank,

Verklaart het hoger beroep ontvankelijk, en alvorens definitief ten gronde te beslissen, zegt voor recht dat de door beroeper opgedragen eed als volgt zal luiden :

«Het is niet waar dat, alvorens de huurovereenkomst van 13 April 1942 aan te gaan met de heer Armand Lahou, ik mij bepaald en uitdrukkelijk tegenover hem verbonden heb het pand te verlaten bij de bevrijding spijs alle andere bepalingen in bovenvermeld huurceel vast te leggen, Ik beloof het».

Geeft akte aan beroepene dat hij de aldus met zijn geloofsvoorschriften in overeenstemming gebrachte gedingbeslissende eed aanvaardt.

NOOT: 1. Mennonieten of Doopsgezinden zijn de volgelingen van Menno Simons (1492-1559), katholiek priester, die in 1536 afvallig werd. Oorspronkelijk waren zij gekant tegen het toedienen van het doopsel aan personen, die niet tot de jaren van verstand zijn gekomen en verwierpen zij de eed, de oorlog, de wraak, de echtscheiding alsook het bekleden van openbare ambten. Tegenwoordig houden zij nog enkel vast aan hun strenge beginselen op het stuk van het doopsel en van de eed.

Zij zijn verenigd in de Algemene Doopsgezinde Sociëteit, waarvan de hoofdzetel gevestigd is te Amsterdam.

In België weinig bekend werd hun aantal in Nederland kort voor de tweede wereldoorlog geschat op ca 70.000, en in de Verenigde Staten op ca 250.000.

In ons land heeft hun opvatting betreffende de eed aanleiding gegeven tot weinige gerechtelijke beslissingen. Te hunne opzichte wordt door de rechtspraak een toegeving gedaan zoals trouwens ook voor de Israëlieten en voor de Mahomedanen.

2. In tegenstelling met de Belgische heeft de Nederlandse wetgever zich in het begin der XXste eeuw in verband met de rechtspraak van de Hoge Raad tweemaal genoopt gezien terzake van de eed een regeling te treffen.

Er bestonden nl. twee moeilijkheden: een formele en een materiële.

De formele moeilijkheid betrof de vraag op welke wijze de eed, resp. de belofte moest worden afgelegd.

De materiële moeilijkheid ging over de vraag wie tot de eed dan wel tot de belofte kon worden toegelaten of gedwongen.

Artikel 107 Nederlands Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering bepaalt, dat de getuige «elk op de wijze zijner godsdienstige gezindheid, de eed of de belofte zullen doen van de gehele waarheid en niets dan de waarheid te zullen zeggen». Eenzelfde bepaling kwam voor in art. 161, lid 2 van het oude Wetboek van Strafvordering (door een nieuw vervangen sedert 1 Januari 1926).

Deze artikelen kenden dus reeds de belofte naast de eed, zulks om rekening te houden met de bezwaren van hen die op grond hunner «godsdienstige gezindheid» geen eed mochten afleggen.

De Hoge Raad was van mening, dat «godsdienstige gezindheid» moest worden opgevat in de zin van «kerkgenootschap» en besliste bij arrest van 23 Mei 1910 (W. 9000), dat voor hen die niet tot een kerkgenootschap behoorden, de wijze van eedaflegging niet was voorgeschreven.

Toen werd in 1910 nog een wetsontwerp ingediend, dat geworden is tot de wet van 17 Juli 1911, S. 215, «houdende voorziening in de bestaande onzekerheid ten aanzien van de vorm, waarin eeden, beloften en bevestigingen moeten worden afgelegd». Deze wet bepaalt de vorm waarin een eed, belofte of bevestiging moet worden afgelegd. Van de voorgeschreven vorm kan worden afgeweken, indien de betrokkene aan zijn «godsdienstige gezindheid» de plicht ontleent de eed, de belofte of de bevestiging op andere wijze te doen». (Men denke hier bv. aan de Joden, die naar hun godsdienstige gezindheid de eed moeten afleggen met gedekt hoofd).

De formele moeilijkheid was aldus opgelost, niet echter de materiële. Over deze laatste kreeg de Hoge Raad te beslissen bij zijn arrest van 29 December 1913, W. 9574, N.J. 1914, 200, in de zaak Wiegink. Deze, die tot geen enkel kerkgenootschap behoorde, werd vervolgd wegens eedweigering. De Hoge Raad besliste, dat voor iemand zonder kerkgenootschap, geen wettelijke regeling bestond, zodat hij nooit wettelijk verplicht was tot het afleggen van eden.

Ten gevolge van dit arrest is tot stand gekomen de wet van 28 April 1916, S. 174 tot nadere voorziening betreffende het eerste vraagstuk.

Deze wet stelt de verplichting tot eedaflegging voor op voor eenieder « ook indien hij niet tot een godsdienstige gezindheid behoort » (art. 1.).

Met een belofte of een bevestiging kan echter worden genoeg genomen in twee gevallen :

1) « Indien de te beëdigden persoon verzoekt daartoe te worden toegelaten, op grond dat hij behoort tot een godsdienstige gezindheid, welke hem het afleggen van eeden verbiedt » (art. 2.).

2) « Indien de te beëdigden persoon schriftelijk verklaart tegen het afleggen van eden, ook wanneer enig wettelijk voorschrift dit vordert, onoverkomelijke bezwaren te hebben ontleend aan zijn opvatting omtrent de godsdienst » (art. 3). Deze schriftelijke verklaring vindt plaats door de ondertekening van een akte opgemaakt en mede ondertekend door degene in wiens handen de eed of de belofte of de bevestiging moet worden afgelegd. (In de praktijk liggen desbetreffende formulieren ter griffie klaar).

Indien het afleggen van een eed of belofte is voorgeschreven voor de aanvaarding van enig openbaar ambt, van enige openbare betrekking, waardigheid of bediening, van enig beroep of van enige meer duurzame werkkring, als die van voogden of curators, heeft de te beëdigden persoon de keuze tussen de eed, de belofte of de bevestiging » (art. 4).

Bij aanvaarding van de mening van de Antwerpse Rechtbank in bovenstaand vonnis is de toestand voor doopsgezinden en andere personen aan wie hun godsdienstige gezindheid het afleggen van eden verbiedt, dus in België krachtens rechtspraak praktisch dezelfde als die, welke in Nederland bij de wet is vastgelegd.

Het verschil blijft echter, dat in Nederland iedereen de eed door de belofte kan vervangen, mits hij bovenschreven schriftelijke verklaring aflegt, hetgeen in België niet mogelijk is.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

4e Kamer — 5 Juli 1949

Voorzitter : M. Ooms.

O.M. : M. Reynaud.

Advocaten : Mrs. Impens en Cornette.

Bewijsrecht. — Overlegging aan de Rechtbank van deskundigenverslag.

Een van partijen kan de overlegging vorderen van een verslag, door een deskundige uitgebracht in een geding tussen de andere partij en een derde, indien dat verslag betrekking heeft op een geschil, dat rechtstreeks in verband staat met het tegenwoordig geding.

De Vos t/ Amssons.

Aangezien aanlegger veroordeling vraagt van verweerder om te betalen de som van frs. 7.031,40, vermeerderd met frs. 76,35 voor kosten van aanmaning, wegens levering van vloertegels, plinten en gleisstenen, bestemd voor het in opbouw zijnde huis Van Roestraat 59 te Merksem, eigendom van verweerder ;

Aangezien verweerder beweert, dat deze levering deel uitmaakte van de mondelinge aannemingsovereenkomst, gesloten tussen hem en de firma Gebrs. Hillewaert, die op 11 December 1947 in staat van faillissement werd verklaard; dat bij vonnis der Handelsrechtbank van 16 September 1947 de aannemings-

overeenkomst tussen verweerder en Hillewaert werd verbroken ten laste van Hillewaert, nadat bouwmeester Smits aangesteld was geworden om de rekening tussen partijen op te maken ;

Aangezien aanlegger beweert, dat de vloertegels werden besteld en gekozen door de echtgenote van verweerder en dat hij niet als onderaannemer is opgetreden, doch rechtstreeks heeft gecontracteerd met verweerder ;

Aangezien bij gebreke aan schriftelijk bewijs, aanlegger verweerder door deurwaarder heeft aangevraagd om het deskundig verslag d.d. 19 Juni 1947 van architect Smits, die de rekening tussen partijen heeft opgemaakt, voor te leggen, ten einde aan de Rechtbank toe te laten vast te stellen of werkelijk, zoals verweerder beweert, de door De Vos geleverde en geplaatste vloertegels deel uitmaken van de leveringen en werken, waartoe de firma Hillewaert gehouden was krachtens haar overeenkomst met verweerder ;

Aangezien verweerder weigert dit voor te leggen onder voorwendsel, dat het deskundig verslag werd opgesteld bij gelegenheid van een geding, dat bestaan heeft tussen Hillewaert en hem, maar waaraan aanlegger totaal vreemd is gebleven ;

Aangezien het bewuste stuk nochtans betrekking heeft op een geschil, waarbij weliswaar enkel de huidige verweerder en de Gebroeders Hillewaert als partij zijn opgetreden; dat die zaak echter betrekking heeft op een geschil, dat rechtstreeks in verband staat met het huidig geding, vermits het in beide gevallen gaat over de werken, die werden uitgevoerd in het eigendom van verweerder; dat de eis tot voorlegging van het afschrift van het deskundig verslag van architect Smits gegrond is ;

Om deze redenen :

De rechtbank, gehoord in openbare zitting van 15 Juni laatstleden het eensluidend advies in de Nederlandse taal van de Heer J. Raynaud, Substituut-Procureur des Konings ;

Rechtdoende op tegenspraak,

Alle andere en strijdige besluiten verwerpende,

Aanvaardt de eis, doch vooraleer te beslissen over zijn gegrondheid en ingaande op de eis van aanlegger tot voorlegging van stukken :

Beveelt aan verweerder om binnen de acht dagen na betekening van dit vonnis aan pleitbezorger Mr. Gonthier, optredend voor aanlegger, mede te delen om aan de Rechtbank te worden voorgelegd, in oorkonde of in gelijkvormig afschrift het deskundig verslag, opgesteld door architect Smits, nedergelegd ter Griffie der Rechtbank van Koophandel op 12 Augustus 1947 als gevolg van zijn aanstelling als deskundige bij bevel van de heer Voorzitter der Koophandelsrechtbank d.d. 3 Januari 1947 in het geding, ingesteld door verweerder tegen de Gebroeders Hillewaert en op welk deskundig verslag de Koophandelsrechtbank haar vonnis van 16 September 1947 heeft doen steunen ;

Behoudt de kosten van het incident voor ;

Verklaart het vonnis uitvoerbaar bij voorraad niet-tegenstaande alle rechtsmiddelen en zonder borgstelling ;

Zegt dat de uitspraak van het vonnis in aanwezigheid der pleitbezorgers als betekening zal gelden,

Om nadien te worden geconcludeerd en uitspraak gedaan als naar recht.

Noot : Verg. het in dit nummer gepubliceerde vonnis van de Rechtbank van Koophandel te Kortrijk, d.d. 23 April 1949, met noot.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE KORTRIJK

le Kamer — 23 April 1949.

Voorzitter : M. Van Lerberghe.

Referendaris : M. Sabbe.

Advocaten : Mrs. Van Tyghem, Roelandts
en Van de Kerckhove.**Bewijsrecht. — Onderscheid tussen mededeling en exhibitie van stukken in een geding. — Vereiste voor het bevel tot exhibitie.**

Onderscheid moet worden gemaakt tussen mededeling en exhibitie van stukken. De mededeling van stukken, voorzien in de artt. 188 en 416 B.Rv. (actio de edendo), betreft stukken, waarvan partijen gebruik maken naargelang van de ontwikkeling van het geding. De exhibitie betreft stukken, waarvan de overlegging van belang kan zijn voor de oplossing van het geschil. Het bevel tot exhibitie steunt op het algemene rechtsbeginsel, dat de rechter zich mag doen voorlichten door alle niet verboden middelen en dat alle processuele handelingen moeten bijdragen tot het doen blijken der waarheid. De exhibitie mag echter alleen door de rechter bevolen worden, indien hij van oordeel is, dat zij voor de oplossing van het geschil van belang is.

Lammertyn t/ Gits.

Overwegende dat de vordering er toe strekt verweerder te horen veroordelen om aan eiser te betalen de som van drie duizend drie honderd vijftig frank 50 %, met de gerechtelijke intresten, zijnde het saldo van de verkoopprijs van 30.000 kgr suikerijbonen, gewas 1947, volgens overeenkomst van 7 Juli 1947;

Overwegende dat verweerder ter pleitzitting vooraleer ten gronde te besluiten, zonder bekentenis of loochening van enige schuld, maar integendeel onder voorbehoud van alle zijn rechten, ook wat betreft de onbevoegdheid der Rechtbank, spruitende uit zijn positie van verweerder, die niets te bewijzen heeft, eiser aanmaakt om mededeling te doen van alle stukken, waarop eiser steunt of wil steunen en vraagt dat de Rechtbank aan eiser zou bevelen, dat hij vooraf mededeling zou doen van al zijn stukken, waarover hij beschikt tot staving van zijn vraag, o.m. van het door hem ingeroepen contract van 7 Juli 1947;

Overwegende dat op verweerders aanmaning eiser hem mededeelde en ter bank vertoonde: 1) een brief uitgaande van verweerder en gericht aan eiser, d.d. 30 Januari 1948; 2) een brief gericht door eiser aan verweerder d.d. 19 Januari 1948;

Overwegende dat eiser verklaart dat hij voorlopig van geen andere stukken wenst gebruik te maken;

Overwegende dat er voor de oplossing van het incident een onderscheid dient gemaakt te worden tussen mededeling van stukken bij toepassing van de artt. 188 en 416 W.B.R. en exhibitie van stukken; (P.B. v° actio ad exhibendum nr 2; Brussel 10 April 1816, Pas. p. 94);

Overwegende dat de artt. 188 en 416 W.B.R. handelen over de mededeling der stukken (« actio de edendo ») en voorzien dat de partijen, naar gelang van de ontwikkeling van eis en verweer, in vriendschap of zo niet langs de griffie, elkander de stukken zullen mededelen vooraleer er gebruik van te maken;

Overwegende dat er in deze gevallen van geen andere mededeling kan sprake zijn dan van de stukken, waarvan partijen gebruik maken, en zulks naargelang van de ontwikkeling van eis en verweer;

(art. 188 W.B.R.; Charleroi 24 Juni 1890, P.P. nr 2026; J.T. p. 1339);

Overwegende dat in de huidige staat van eis en verweer eiser alle stukken heeft medegedeeld, waarvan hij gebruik maakt; dat het incident « de edendo » bijgevolg « hic et nunc » ongegrond is;

Overwegende dat de vraag tot exhibitie, « actio ad exhibendum » van een stuk, een vordering is tot het voorbrengen van eender welk stuk, dat belang kan hebben voor de oplossing van het geding, en gesteund is op de algemene rechtsprincipes, dat het gerecht zich mag laten voorlichten door alle middelen, die niet verboden worden, en dat alle rechtshandelingen moeten bijdragen opdat de vonnissen de uitdrukking wezen van de waarheid; deze vordering is toelaatbaar zowel tussen partijen als tussen partijen en derden; zelfs kan de Rechtbank « ex officio » de exhibitie van stukken bevelen aan partijen;

Overwegende dat echter de exhibitie van stukken alleen dient bevolen te worden, wanneer de Rechter de mening is toegedaan, dat deze exhibitie voor de oplossing van het geding belang heeft; (Luik 31 Januari 1883, Pas. p. 87; Brussel 6 December 1886, J.T. 1907 p. 59; Antwerpen 1888, P.P. nr 1542, J.T. p. 1018);

Overwegende dat tot nu toe verweerder niet ten gronde heeft besloten en niet kenbaar heeft gemaakt welk belang het zou hebben voor de oplossing van het geding, bepaalde stukken te zien voorbrengen; dat dit belang ook niet spruit uit de tot nu toe gedane verhandelingen ter zitting;

Overwegende dat in een nota, bij het bundel gevoegd na de debatten, verweerder nieuwe argumenten aanbrengt;

Overwegende dat er met deze nota geen rekening zal gehouden worden;

Overwegende dat dus de incidentele vraag « ad exhibendum » « hic et nunc » ongegrond is;

Om deze redenen,

De Rechtbank, vonnissende nopens het incident:
Verklaart het « hic et nunc » in zijn twee leden ongegrond;

Verwijst incidentele eiser tot de kosten.

NOOT: Verg. het in dit nummer gepubliceerde vonnis van de Rechtbank te Antwerpen d.d. 5 Juli 1949.

In bovenstaande beslissing is terecht onderscheid gemaakt tussen mededeling en exhibitie van stukken. De juistheid van het door de Rechtbank ingeroepen zgn. algemeen rechtsbeginsel, waarop naar haar mening het bevel tot exhibitie zou steunen, moet evenwel in twijfel worden getrokken. De vraag kan inderdaad gesteld worden: bestaat de vordering tot exhibitie in ons recht?

In het Wetboek van Koophandel is in de artt. 20-24 een beperkte exhibitieplicht voorzien t.a.v. koopmansboeken (Verg. Frédéricq, Traité de droit commercial belge, T. 1, p.240-258). Het Burgerlijk Wetboek bevat daarentegen geen tekst, waardoor inbreuk gemaakt wordt op het in art. 1315 B.W. geformuleerde beginsel, dat men nimmer bewijs tegen zichzelf behoeft te leveren. (nemo cogitur edere contra se). De rechtsleer, voor zover zij het vraagstuk behandelt, is aarzelend (zie o.a. De Page, IV, nr 733), terwijl dit eveneens het geval is met de rechtspraak. Toch blijkt uit het geheel der jurisprudentie, dat deze het standpunt aanvaardt, dat de rechter de bevoegdheid bezit mededeling te bevelen van stukken, die door de andere partij niet worden gebruikt en in haar bezit zijn,

wanneer hij oordeelt dat deze stukken voor een goede rechtsbedeling van belang zijn; van deze bevoegdheid mag hij slechts met grote voorzichtigheid en omzichtigheid gebruik maken. (Zie De Page, t.a.p. en de aldaar geciteerde rechtspraak; verg. ook Braas, *Précis de procédure civile*, T. II, p. 468, noot 2; *Rép. prat.*, V° Action nr 57 en V° Exceptions et fins de non-recevoir, nr 270; Ripert-Planiol, *Traité élémentaire de droit civil*, II, nr 2171).

Wij kunnen in deze noot thans niet dieper ingaan op de opgeworpen vraag. Opgemerkt zij alleen nog, dat de geschiedenis van de totstandkoming en de interpretatie van art. 1923 van het Nederlands Burgerlijk Wetboek in verband daarmee nuttig kan geraadpleegd worden. In het wetboek van 1824-1830 luidde dit artikel (toen art. 1932) aldus: «In elken stand van het geding kan de eene partij aan de rechter verzoeken, dat de wederpartij worde bevolen om onder eede die stukken over te leggen, welke onder hare berusting zijn en de zaak in geschil betreffen. Indien het, in den loop van een geding uitgemaakt is dat één der partijen een blijkbaar belang heeft bij de overlegging van een titel welke in het bezit van een derde is, zal deze op bevel des rechters gehouden zijn, van dat stuk inzage te geven en een afschrift of uittreksel daarvan te laten, nemen naar den vorm welke bij het W. v. B. Rv. is voorgeschreven.»

Terwijl bij de beraadslaging, die aan de aanneming van genoemd artikel 1932 vooraf ging, reeds enkele stemmen waren opgegaan tegen het beginsel in dit artikel neergelegd en een beroep was gedaan op het aloude beginsel: *nemo cogitur edere contra se*, bleek na 1830 dat de aanneming grootendeels te danken was geweest aan Belgische invloeden. Althans bij de herziening haastte men zich, na aan de bedoeling der opstellers van 1824-1830 een goedkope hulde te hebben betuigd, haar te schrappen en te vervangen door het thans geldende artikel 1923 Ned. B.W. (Zie Asser-Anema, Van Bewijs, 4e druk, blz. 242-247; verg. ook Scheltema, *Nederlands Burgerlijk Bewijsrecht*, blz. 401 e.v.; Star Busmann, *Hoofdstukken van Burgerlijke Rechtsvordering* nr 300; J. Rutgers, *Openlegging en Overlegging van Boekhouding*, 1949, blz. 177 e.v.).

VREDEGERECHT TE GENT

Tweede Kanton. — 4 November 1948.

Vrederechter: M. Van Loo.
Pleiter: Mr. Labbé (Brussel).

Onverschuldigde betaling. — Terugvordering door de Staat van beweerdelijk onverschuldigde betaalde presentiegelden wegens het aanwezig zijn op buitengewone zittingen van een werkrechtssraad.

De oproeping der tegenpartij tot het verschijnen in verzoening is alleen vereist in de bij de wet bepaalde gevallen.

De rechter van het gebied waar de zittingen worden gehouden is ratione loci bevoegd om kennis te nemen van geschillen over zittingspenningen omdat de verbintenis tot betaling ervan aldaar is ontstaan.

De vordering tot terugbetaling van zittingspenningen valt niet onder art. 2277 B.W., daar zij noch vast, noch periodiek betaalbaar zijn. Presentiepenningen zijn verschuldigd voor het deelnemen aan buitengewone zittingen van werkrechtssra-

tersraden, voorzien bij een reglement van inwendige orde uitgevaardigd ingevolge art. 100 van de wet van 9 Juli 1926 op de werkrechtssraden.

Belgische Staat (Minister van Arbeid en Sociale Voorzorg) t/ Z.

Aangezien de eis, ingeleid bij exploit van deurwaarder Charles Claeys te Gent d.d. 19 Juni 1948, strekt tot betaling van 390,60 fr.; wegens in 1948 ten onrechte uitbetaalde presentiegelden voor speciale zittingen van het Arbeidsgerecht te Gent, alleenlijk gehouden voor beraadslagingen, — met gerechtelijke interesten en de kosten;

Aangezien verweerder ten onrechte aan eiser verwijt alvorens in rechte te dagen niet overgegaan te zijn tot een oproeping in zitting van verzoening; dat ingevolge de gebruiken van het kanton, de oproeping in verzoening slechts vereist wordt in de zaken, waar zulks door een wet bevolen is; dat overigens, ter zake, de menigvuldige briefwisseling tussen partijen gevoerd alle mogelijkheid van minnelijke overeenkomst uitsluit;

Aangezien verweerder nog opwerpt dat hij, zowel als de eisende partij, buiten ons kanton gevestigd is en onze Rechtbank dus onbevoegd zou zijn, *ratione loci*; dat de eis strekt over een betwisting nopens het al of niet verschuldigde van zittingspenningen; dat de zittingen in ons kanton plaats hadden en de verbintenis daar ook is aangegaan; dat onze Rechtbank dus bevoegd is om erover te kennen;

Aangezien verweerder beweert dat de vordering zou verjaard zijn bij toepassing van artikel 2277 van het Burgerlijk Wetboek; dat dit artikel ter zake niet van toepassing is; dat de zittingen niet op bepaalde data, maar integendeel bij uitzondering gehouden werden; dat de prestatie dus noch vast noch periodisch is (Cass. fr. 12 Juli 1928, Dalloz, hebdomadaire, 1928, 511);

Ten gronde:

Aangezien eiser zijn vordering steunt op artikel 1376 van het Burgerlijk Wetboek en beweert dat de presentiegelden, waarvan terugbetaling wordt gevraagd, ten onrechte gekweten worden; dat het aan hem is daarvan het bewijs te leveren (Cass. fr. 26 September 1894, Dalloz, per. 1895, I, 166);

dat hij dit bewijs wil vinden in artikel 76 van de wet van 1926 op de werkrechtssraad en in verschillende ministeriële omzendbrieven, namelijk van 30 September 1931, 31 Maart 1933 en 31 Maart 1938;

Aangezien artikel 76 (wet van 9 Juli 1926) bepaalt dat de beslissing moet geveld worden in de zitting zelve of ten laatste in de eerstkomende gewone zitting; dat daarin niet verboden wordt bijkomende zittingen te houden voor onderzoek der zaak of beraadslaging; dat de Arbeidsgerechten ten huidige dage te kennen hebben over geschillen waarvan het bedrag en de economische gevolgen niet te gissen waren toen de wet van 1926 uitgevaardigd werd; dat in menigvuldige betwistingen advocaten pleiten en besluiten nemen zo in rechte als in feite; dat een belangrijke rechtspraak zich gevormd heeft en de talrijke wetten en besluiten een werkelijk wetboek uitmaken; dat het niet ernstig is te beweren dat in al deze zaken de werkrechtssraad onmiddellijk zou moeten vonnissen en dit nog als wanneer de leden geen rechtskundigen zijn; dat al wie enig begrip heeft van de rechtspleging en het uitvoeren der Rechterlijke Macht, begrijpt dat het niet mogelijk is een vonnis te wijzen zonder grondig instuderen der besluiten en van alle opwerpingen; dat het een waarborg is van een goede rechtspraak,

welke het kenteken moet zijn van een wel ingerichte democratische Staat, dat de Rechtbanken slechts met kennis van zaken en na grondig overleg, vonnissen wijzen; dat tegen dit principe niet kan opwegen de onbeduidende besparing, welke de Staat kan doen door te weigeren zittingspenningen te betalen — en aan hoeveel? — voor werkelijk nodige beraadslagingen; dat een ministerieel rondschriften de wet niet kan aanvullen of een verbod doen hetwelk in de wet niet voorzien is;

Aangezien integendeel verweerder bewijst dat het houden der verweten zittingen — waarvan niet beweerd wordt dat zij niet ernstig waren en niet aan het onderzoek der zaken gewijd waren — wettelijk is en hij zich niet kon onttrekken er aan tegenwoordig te zijn;

Aangezien inderdaad artikel 100 der wet van 9 Juli 1926 beveelt dat iedere Werkrechtsraad een reglement van innerlijke orde moet uitvaardigen; dat de Werkrechtsraad van het gebied Gent deze huishoudelijke verordening heeft aangenomen op 30 April 1929 en het goedgekeurd werd door Koninklijk Besluit van 17 Juni 1929; dat het dus bindend is voor alle leden; dat artikel 10 van dit reglement voorziet dat de Raad buitengewone zittingen zal houden op uitnodiging van de Voorzitter die er de noodwendigheid van oordeelt; dat de artikelen 23 en 25 voorzien dat de bijzitter en de leden verplicht zijn, de oproepingen van de Voorzitter te beantwoorden en aanwezig te zijn ter zitting;

dat verweerder dus is aanwezig geweest op zittingen welke regelmatig en ingevolge een wettelijk goedgekeurde huishoudelijke verordening werden vastgesteld en waarvan het houden niet verboden is door een wetsbepaling;

dat de zitpenningen welke hem uit dien hoofde werden uitbetaald niet ten onrechte gekweten werden;

Om deze redenen,

Gelet op artikelen 2, 37 en 41 der wet van 15 Juni 1935, op het gebruik der talen in gerechtszaken;

Wij Vrederechter, recht doende op tegenspraak,
Zeggen ons bevoegd om van de eis kennis te nemen,
Zeggen deze niet door verjaring gedoofd; zeggen hem nochtans niet gegrond, noch gerechtigd, verwerpen hem dienvolgens.

Veroordelen aanlegger in de kosten.

BIBLIOGRAPHIE

GITS Carlos. — Recht, persoon en gemeenschap. —
Leuven. — Uitgaven van het Hoger Instituut voor
Wijsbegeerte. — 1949.

De auteur geeft aan zijn boek als ondertitel « een sociologische en existentieel-fenomenologische ontleding van het juridisch verschijnsel ». Reeds deze titel wijst er op dat de jongste strekkingen, die zich voordoen in de algemene wijsbegeerte, door de schrijver zullen worden onderzocht in verband met het recht.

De lectuur van het werk stelt volstrekt de verwachtingen niet teleur die de lezer noodzakelijk koestert wanneer hem wordt aangekondigd dat de eeuwige vraag naar de grondslagen van het recht zal geconfronteerd worden met de nieuwste filosofische onderzoekingen. Integendeel. Er mag dadelijk gezegd

worden dat het boek een belangrijk rechtsphilosophisch geschrift is, waardoor ingewikkelde vraagstukken op heldere wijze worden uiteengezet en waar de eigen mening van de auteur op doeltreffende en overtuigende wijze wordt verdedigd.

Als uitgangspunt van heel zijn onderzoek kiest de Heer Gits het werk van de gekende socioloog en rechtsphilosoof G. Gurvitch, waarvan hij bekent dat dezès geschriften op hem een geweldige invloed hebben uitgeoefend en voor hem een werkelijke opening baring geweest zijn.

In het boek wordt ons eerst een biografie van Gurvitch gegeven met een overzicht van zijn werk. Wij vernemen hierbij dat de schrijver, die te Parijs persoonlijke omgang heeft gehad met Prof. Gurvitch, van deze laatste de confidentie heeft gekregen dat hij van plan is zich in de toekomst uitsluitend te wijden aan problemen van kennis-sociologie en dat hij zijn loopbaan als rechtsphilosoof en rechtssocioloog als geëindigd beschouwt.

Het eerste deel van het werk is volledig gewijd aan de studie der werken van Gurvitch en wij zien in de uitstekende samenvatting, die de Heer Gits geeft van de gedachten van deze auteur, hoe de rechtswetenschap ontstaat als systematisatie van het geldende recht, hoe dit ons voert naar een bredere studie en namelijk naar de rechtssociologie en eindelijk naar de wijsbegeerte van het recht. Deze beide disciplines steunen op elkaar doch zij kunnen volgens Gurvitch niet de aanvang zijn waarmede de studie van het recht moet beginnen en al wie zich in het rechtsverschijnsel wil verdiepen moet allereerst doordringen tot de integrale ervaring van het rechtsfenomeen, integrale ervaring die iets heel anders is dan het empirisme en die dadelijk door de auteur wordt verklaard in de zin van de moderne fenomenologie.

Om duidelijk uiteen te zetten wat Gurvitch juist begrijpt door de « onmiddellijke en integrale ervaring » wordt door de auteur uiteengezet welke inzichten op dit gebied aan de dag gekomen zijn in de geschriften van James, Bergson, Rauh, Husserl en Scheler. Doorheen de theorieën van deze wijsgeren groeit steeds duidelijker het geheel der kenmerken, die bij Gurvitch als eigenschappen van de onmiddellijke en integrale ervaring worden opgenomen, een ervaring die evengoed betrekking heeft op het materiële als op het geestelijke, ervaring van logische zinnen, van emotieve waarden en van morele waarden in een oneindige verscheidenheid. Deze ervaring is geenszins de wetenschappelijke en alledaagse ervaring, die kunstmatig is opgebouwd, maar de integrale ervaring der onmiddellijke gegevens van het bewustzijn, die onderzocht worden door de fenomenologische methode.

De Heer Gits beschrijft dan volgens de geschriften van Gurvitch de analyse zowel van de morele ervaring als van het juridisch verschijnsel. Vooral dit laatste is uiterst interessant en biedt een uitstekende samenvatting van de reeds zeer gekende stellingen die Gurvitch verdedigt. In de fenomenologische ontleding van het sociale verschijnsel steunt Gurvitch steeds op het « wij », waardoor een groep in zijn diepste inwendigheid beleefd wordt. Dit « wij » objectieveert zich echter. Er gebeurt een fenomeen van « integratie » waardoor elk lid van de gemeenschap in het geheel wordt ingeschakeld. Wie nu te midden van het fenomeen der sociologische integratie de rechtservaring ontleedt, stelt er dadelijk het dramatisch karakter van vast. Het recht is voor Gurvitch een overgang tussen de morele waarde en de logische zin. Het staat voortdurend halverwege tussen logica en moraal en het recht als verwezenlijking van de rechtvaardigheid is

niet anders dan een poging om het Morele Ideaal te rationaliseren en tot een zeker kwantitatief aspect te herleiden. Het recht is de verwerkelijking van de geestelijke waarde in sensibele inhouden.

De auteur verklaart dan hoe in het werk van Gurvitch het wederzijds doordringen van het geestelijke en het sensibele door bemiddeling van het recht plaats heeft en hij vestigt vooral de aandacht op een der kernpunten van de leer van Gurvitch, namelijk zijn stelling in verband met het «normatieve feit». De wezenlijkheid van het «normatieve feit» werd door Gurvitch met hardnekkigheid verdedigd, wat zo dikwijls tot scherpe kritiek aanleiding heeft gegeven op grond van de beschouwing dat een feitelijke toestand nooit tot een rechtsnorm kan groeien en dat wij hier staan voor twee sferen die elkaar nooit kunnen raken. Voor Gurvitch is het normatieve feit iets heel anders dan datgene wat Jellinek destijds verstond door de «normative Kraft des Faktischen». Een oneindige herhaling van hetzelfde feit kan nooit aanleiding geven tot het ontstaan van een rechtsnorm. Wanneer een feit echter van het eerste ogenblik af doordrongen is met geestelijke waarden en een verwerkelijking uitmaakt van deze waarden draagt het daardoor de kracht van de norm in zich.

Deze op eerste zicht vrij ingewikkelde theorie wordt door de Heer Gits uiteengezet met een merkwaardige helderheid, hoofdzakelijk aan de hand van de bekende «*Éléments de sociologie juridique*» en «*L'idée du droit social*».

Dit eerste gedeelte van het boek beperkt er zich toe heel de filosofische rechtsbeschouwing van Gurvitch tot een geheel te verwerken en ze ons duidelijk en eenvoudig voor te stellen. In dit doel is de schrijver zonder twijfel uitstekend gelukt. Wat in verschillende werken verspreid lag en wat in verschillend verband was uitgewerkt geworden is hier herleid tot een eenheid.

Het tweede gedeelte van het werk beoogt en negatief resultaat en de schrijver bestempelt het zelf als een soort tegenproef op de uiteenzetting van het systeem van Gurvitch. Hij stelt zich namelijk voor aan te tonen hoe in het œuvre van een drietal enigszins willekeurig gekozen rechtsphilosophen en rechtstheoretici de analyse van het rechtsverschijnsel volstrekt geen voldoening schenkt. Als slachtoffers van deze proef zijn uitgekozen geworden J. Dabin, F. Géný en G. Del Vecchio.

Dit tweede gedeelte, dat zeer beknopt is, lijkt ons het zwakste stuk van het boek. Eerst en vooral vraagt men zich af waarom juist deze drie schrijvers uitgekozen werden om hun leer te zien onderzoeken in verband met deze van Gurvitch. Het is stellig dat anderen hiervoor meer in aanmerking zouden komen. Het onderzoek van hun geschriften geschiedt trouwens zeer vluchtig en strekt er enkel toe aan te tonen dat Dabin zich te veel houdt aan het positieve recht, dat Géný zich te zeer beperkt tot het uiterlijk beschrijven van het rechtsfenomeen zonder zijn innerlijke verwevenheid met het sociale en morele leven te doorgronden en dat tenslotte de rechtsleer van Del Vecchio terugleidt tot de rechtsdefinitie van Kant.

In het eerste deel van het werk zagen wij hoe de Heer Gits in de leer van Gurvitch vooral bekoord werd door de fenomenologische methode, die door deze auteur in zijn geschriften wordt gebruikt en het derde deel van zijn boek, dat hij noemt «Overgangsdeel» is dan ook gewijd aan de vraag «Wat is fenomenologie?». Deze vraag is reeds, na de brede belangstelling welke de fenomenologie gekend heeft en nog kent sedert het baanbrekend werk van Husserl, in oneindig veel geschriften behandeld geworden. De uiteen-

zetting van de schrijver kan dus niet bogen op originaliteit. Ze heeft echter in de hoogste mate de hoedanigheid der klare bevattelijkheid en oefent op sommige details van de opvattingen van Husserl gevatte kritiek uit. De fenomenologische methode moet, volgens de auteur, in laatste instantie de wijze trachten te ontwarren waarop de mens zijn bestaanssituatie beleeft en aldus moet zij «een existentiële weg op». Te dezer gelegenheid onderlijnt de schrijver de waarde van de opvattingen van Merleau-Ponty.

In het laatste gedeelte van het werk geeft de Heer Gits ons zijn persoonlijke opvatting omtrent recht, persoon en gemeenschap. Het is het originele gedeelte van het boek en het is onbetwistbaar een uiteenzetting van wezenlijke waarde.

Het recht is feitelijk gegeven, maar het kan nooit enkel dit zijn en de rechtsorde bekomt haar normatief element door aan te leunen bij de morele orde. De kern van het betoog van de auteur bestaat er in te beweren dat het recht een incarnatieproces is. Het recht vergeestelijkt de sociale werkelijkheid en tevens verwerkelijkt het de geestelijke waarden en wanneer aldus door het recht enerzijds het morele ideaal zich objectieveert in het groepsleven, werkt anderzijds het groepsleven zich op tot het morele ideaal. Men kan zowel van het ene als van het andere uitgaan. Steeds is het recht essentieel een *middelaar*. «Daarin ligt de verklaring van zijn antinomische structuur en daaruit volgt ook zijn grote betekenis en rol in ons menselijk bestaan».

Van uit de twee verschillende gezichtspunten adstrueert nu de auteur zijn stelling, waarbij voortdurend de leer van Gurvitch en van enkele der meest typische fenomenologen wordt te pas gebracht.

Na de analyse van wat de fenomenoloog verstaat door het morele ideaal en een ontleding van het objectificatie-proces van de morele waarde in het maatschappelijk leven, komt de auteur tot de conclusie dat voortdurend in de samenleving er een botsing ontstaat tussen de morele grondwaarden en de eigenlijke rechtswaarden «Hun doorbraak en verwerking in een bepaald sociaal milieu ligt aan de grondslag van het wordings- en vormingsproces van het recht». De auteur onderlijnt hier zelf hoe deze conclusies dicht de bekende «institutiële» van Hauriou benaderen. Doch het recht kan ook als middelaar optreden om de primaire quasi-animale samenleving op te voeren tot de waarden van het morele ideaal. Het kenmerk hiervan is het optreden van de mens als persoonlijkheid. Nu streeft het recht niet enkel meer het welzijn van de groep na, maar ook het welzijn van de persoon en dit laatste wordt zelfs essentieel, zodanig dat het welzijn van de groep nog slechts beschouwd wordt als een voorwaarde voor het welzijn van de individuen. «Van einddoel is het tussendoel geworden». Het recht heeft dus een dubbel doel te verwezenlijken: de persoon te beschermen en de gemeenschap tot een menswaardige gemeenschap om te vormen. In verband met die taak heeft de historische rechtschool zich vergist in haar mening dat het recht spontaan uit het gemeenschapsleven opgroeiende. De mening van Von Ihering dat het slechts na een moeizame strijd wordt veroverd is juist. Na gedrukt te hebben op de fout die besloten ligt in de staatsleer van Hegel ten gevolge van zijn onderschatting van de waarde der persoonlijkheid wordt gewezen op de vergissing van sommige Thomisten, die de verhouding tussen persoon en gemeenschap in een onnauwkeurig daglicht plaatsen.

De mens voelt zich voortdurend aangetrokken tussen twee volstrekt tegenovergestelde samenlevingsvormen: de dierlijke kudde en de personengemeen-

schap. De sociale organisaties trachten deze beide samenlevingsvormen te verbinden. Het is de staat die van fundamentele betekenis is omdat tussen alle samenlevingsvormen «de mens *alleen in de staat* de universele ontwikkeling van zijn wezen nastreeft.»

Wanneer dus de staat een eerste mijlpaal is naar de verwezenlijking van een personalistisch gemeenschapsleven, is de democratische staatsordening er een tweede, omdat deze een bij uitstek rationele organisatievorm van samenleving uitmaakt die het dichtst het morele ideaal benadert.

Het doel van deze recensie was enkel de gedachten-gang van de auteur kortbondig samen te vatten. Critische beschouwingen over het werk zouden ons te ver leiden, daar ze heel het gebied van de wijsbegeerte van het recht zouden bestrijden. Er moge enkel misschien worden aangemerkt of de leer van de schrijver, evenals deze van Gurvitch, bij dewelke ze aanleunt, niet een herhaalde vorm is van de steeds terugkomende leer van het natuurrecht. Heel het betoog komt er immers op neer dat het morele ideaal gans de rechtsorde doordringt en deze orde zelf slechts een geleidelijke verwezenlijking is van dit ideaal. Waar is dan hier het onderscheid tussen deze leer en deze van het klassieke natuurrecht?

In elk geval is het boek van de Heer Gits een werk dat passionante en actuele vraagstukken op rechts-philosophisch gebied grondig onderzoekt.

Op dit terrein bezat de Vlaamse rechtsliteratuur nog maar zeer weinig. Het werk van de Heer Gits zal er een belangrijke plaats innemen.

René Victor.

MEDEDELINGEN

DE TOEPASSING VAN DE WET LEJEUNE OP DE POLITIEKE DELINQUENTEN

Voor enkele weken hebben wij in de Vlaamse Linie (Brussel) een programma ontwikkeld, waarvan de toepassing in een minimum van tijd en zonder enige wettelijke innovatie de meest schrijnende misstanden, welke het gevolg zijn van de repressie van het incivisme, zou opheffen.

Enkele dagen na de publicatie van bedoelde bijdrage heeft een delegatie van senatoren, onder de leiding van de heer G. Mullie, een onderhoud gehad met de Minister van Justitie, waarbij de meeste van de door ons ontwikkelde punten ook ter sprake werden gebracht. Deze punten heeft het R.W. eveneens overgenomen in zijn nummer van 25 Sept. j.l. en onder de aandacht van zijn lezers gebracht.

Een van deze punten betrof de zuivere en integrale toepassing van de Wet Lejeune ten behoeve van de gedetineerden, die veroordeeld werden op grond van hun politieke houding tijdens de jongste vijandelijke bezetting.

Art. 1 van de Wet op de voorwaardelijke invrijheidsstelling en veroordeling (31 Mei 1888) luidt: «De burgerlijke en militaire veroordeelden die ééne of meer straffen moeten ondergaan van dwangarbeid, hechtenis, opsluiting of hoofdzakelijke of vervangende gevangenisstraf, of militaire gevangenisstraf, kunnen voorwaardelijk vrijgesteld worden, wanneer zij het derde dezer straffen hebben uitgedaan, op voorwaarde dat zij reeds langer dan drie maanden hebben gevangen gezeten.

Is er wettelijke herhaling, dan moet de duur van de reeds ondergane gevangenisstraf zes maanden te boven gaan en de twee derden van de straffen bedragen.

De tot levenslange straf veroordeelden kunnen voorwaardelijk in vrijheid gesteld worden, wanneer de duur van de reeds door hen ondergane gevangenis tien jaar, of, indien er wettelijke herhaling is, veertien jaar te boven gaat ».

Vrijwel algemeen wordt ten onrechte gemeend, dat de gemeenrechtelijke delinquenten na het uitboeten van een derde van hun straf in voorwaardelijke vrijheid worden gesteld. Dit was zeker voor de oorlog niet het geval, toen de meeste delinquenten zelden door de gevangenisdirecties voor voorwaardelijke invrijheidsstelling werden voorgedragen voordat zij de helft van hun straf hadden ondergaan.

Maar t.a.v. de gemeenrechtelijke delinquenten werden nooit ministeriële omzendbrieven aan de betrokken instanties gestuurd, zoals dit thans voor de politieke delinquenten het geval is, en waarin wordt bepaald dat de gevangenisdirecties eerst voorstellen tot voorwaardelijke invrijheidsstelling mogen doen wanneer die delinquenten, hetzij de twee derden, de helft of een derde van hun straf hebben uitgeboet, dit al naargelang van de verschillende categorieën. Aan deze ministeriële circulaires is het te wijten dat er zoveel verwarring is ontstaan, die geleid heeft tot groot verschil in de termijnen, na dewelke gedetineerden voor invrijheidsstelling worden voorgedragen en ook effectief in vrijheid worden gesteld. Het is een publiek geheim dat deze circulaires anders geïnterpreteerd worden te Beverloo dan bv. te Merksplas of in het Kasteeltje te Brussel. Dezelfde opmerking kan trouwens ook gemaakt worden wat betreft de bonificatiedagen, waarop de gedetineerden recht hebben volgens het werk, dat zij in de gevangenissen en kampen hebben verricht.

Anderdeels zal nu wel iedereen in het land er over akkoord gaan, dat de normen, die werden toegepast bij de bestraffing van de politieke delicten, — afgezien van de ergerlijke ongelijkheid van deze normen volgens tijdstip en plaats waar de straf werd uitgesproken, — op zijn zachtst uitgedrukt aan de hoge kant liggen, vooral wanneer wij die straffen vergelijken met die welke gewoonlijk werden toegepast voor gemeenrechtelijke delicten. Daarom menen wij, dat men het principe der Wet Lejeune ruimer dient toe te passen ten behoeve van de politieke delinquenten dan t.a.v. de gewoonrechtelijke misdadigers.

Indien men derhalve tot een zuivere en integrale toepassing van de Wet Lejeune wil komen voor de politieke delinquenten, zal het nodig zijn, dat de Minister van Justitie om te beginnen alle vroegere circulaires intrekt, die de toepassing van die Wet op enigerlei wijze beperken.

Om echter de wettelijke bepalingen op een doelmatige wijze ten uitvoer te leggen, daar waar het gaat om enkele duizenden gevallen, zal het nodig blijken, dat de Administratie daartoe onvoorwaardelijk medewerking verleent en een einde wordt gesteld aan de nutteloze en sabotagebevorderende paperasserie.

De diensten van het Departement kunnen een voorstel tot voorwaardelijke invrijheidsstelling aan de Minister voorleggen, zodra zij in het bezit zijn van een z.g. staat 78, die de vier adviezen bevat welke bij de Wet voorzien zijn, namelijk die van 1. - de Directeur der strafinrichting, 2. - de Commissie tot beheer der gevangenis; 3. - het Parket dat de zaak heeft behandeld en 4. - het Parket-Generaal.

Het is derhalve nutteloos en overbodig meer staten 78 voor eenzelfde gevangene te doen opmaken binnen een tijdperk van enkele weken of maanden, zoals het totnogtoe dikwijls het geval was. Wanneer de Minister beslist dat een voorwaardelijke invrijheidsstelling voorbarig is of wanneer hij van mening is dat de invrij-

heidsstelling moet uitgesteld worden voor een termijn van niet langer dan één jaar, bv., dan moet niet noodzakelijkerwijze de gehele adviesprocedure opnieuw worden begonnen: het is voldoende een datum voor de invrijheidsstelling te bepalen en de Directeur van de Strafinrichting daarvan in kennis te stellen.

Het Koninklijk Besluit dd. 1/8/88, ter uitvoering van de Wet op de voorwaardelijke invrijheidsstelling, bepaalt in art. 6 (laatste lid) dat de Minister ambtshalve de indiening van een voorstel tot voorwaardelijke invrijheidsstelling kan verzoeken, hetzij bij de Directeur der strafinrichting, hetzij bij de Commissie tot Beheer der Gevangenis (z.g. administratieve commissie).

De Minister zou kunnen eisen dat alle gevangenen een voorstel nr 78 bij de Diensten van het Departement indienen voor alle politieke delinquenten, zodra zij een derde van hun straf hebben ondergaan.

Het spreekt vanzelf dat de verschillende instanties bij wie advies wordt ingewonnen, dit advies vrijelijk mogen uitbrengen. Wellicht verdient het aanbeveling dat de Minister de instanties verzoekt in hun beoordeling ruimer en milder te zijn. In elk geval zou elk negatief advies omstandig moeten gemotiveerd worden, zoals nu gebeurt voor de gunstige adviezen.

Dit systeem zou er dus op neerkomen, dat het Departement automatisch in het bezit komt van een voorstel voor ieder gedetineerde van het ogenblik af dat hij een derde van zijn straf heeft uitgeboet. Geen enkel gevangene zou worden vergeten, gelijk reeds herhaaldelijk is geschied.

Ook de termijnen voor de indiening der stukken en adviezen zouden moeten worden bepaald. Het gebeurt maar al te dikwijls dat de beslissing van de Minister slechts kan genomen worden twee of drie maanden en soms nog later na de datum van het voorstel van de Directie der gevangenen. De schuld hiervan ligt bij sommige administratieve commissies en bij de parketten. Het K.B. van 1/8/88 zegt nochtans in zijn art. 5:

« Les Directeurs des établissements pénitentiaires » adresseront à Notre Ministre de la Justice, par l'intermédiaire des Commissions administratives, leurs propositions... »

« Ces propositions seront transmises, dans la huitaine, à notre Ministre de la Justice par les commissions administratives, qui y joindront leur avis motivé. »

Een voorstel dat op 10 October door de Directeur overgemaakt wordt aan de administratieve commissie moet aan door deze ten laatste op 18 October aan de Minister worden toegezonden. Thans gebeurt zulks na vijf à acht weken, zelden vroeger. En het kan na 8 dagen want de Directeurs der gevangenen maken ongeveer 3 à 4 weken te voren aan de administratieve commissies de lijst over van de gedetineerden, wier geval op de eerstvolgende conferentie van het personeel zal worden onderzocht. Aan deze administratieve commissies moet derhalve een strengere discipline worden opgelegd en moeten zij aan het bestaan van dit artikel worden herinnerd.

Ook aan de Auditoraten moet een maximum-termijn worden opgelegd om hun adviezen uit te brengen. Het is niet oirbaar dat sommige voorstellen, met of zonder opzet, drie maanden aldaar blijven liggen.

Indien de ministeriële diensten daarenboven goed georganiseerd zijn en een scherpe contrôle uitoefenen, zal de Minister ten laatste één maand na het voorstel van de gevangenisdirecteuren in het bezit zijn van de vier adviezen en een beslissing kunnen treffen.

Voor de bijzondere gevallen, waarin een snellere procedure nodig is, zou de Minister aan de strafinrichtingen instructies kunnen geven, waarbij bepaald wordt, dat voor ieder gedetineerde die de twee derden van zijn straf heeft uitgezeten, een staat 58 ingediend wordt met het oog op een *voorlopige* invrijheidsstelling. Hetzelfde zou ambtshalve moeten gebeuren voor ieder verminkte, gebrekkelijke en blinde gedetineerde, voor personen boven 65 jaar, voor oudstrijders 1914-18 en vrouwelijke politieke delinquenten. Wat voor zin heeft het deze mensen, die nog vrij talrijk zijn, langer in de gevangenenissen te houden?

Opgemerkt zij dat de procedure der staten 58 korter is, daar alsdan de Directeur van de gevangenis zijn advies uitbrengt zonder eerst de conferentie van het personeel te raadplegen en zonder dat de administratieve commissie gehoord wordt. Het voorstel gaat dan rechtstreeks naar de Minister, die beslist na het advies te hebben ingewonnen van het Parket.

Deze enkele suggesties hebben niet de pretentie volledig te zijn: détailquaesties werden overigens ter zijde gelaten. Mochten echter de hierboven ontwikkelde gedachten ten uitvoer worden gelegd, dan zouden de 8.000 politieke gevangenen voor 1 Januari a.s. met 3.000 verminderd zijn. Er blijven dan nog 5.000 over, wier dossiers ernstig en systematisch zullen dienen onderzocht te worden ten einde binnen de kortst mogelijke tijd de zware straffen, die tegen een groot aantal onder hen in 1945 en 1946 en ook later nog werden uitgesproken, bij genadebesluit te herleiden. Hierbij zouden de normen die bv. sedert 1947 in het ressort van het Militair Hof van Gent werden gevolgd, tot leidraad kunnen dienen.

Mr. Willem Melis, advocaat te St. Niklaas.

BALIELEVEN

Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen.

Het bestuur van de Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen kondigt de twee hiernavolgende zittingen aan, die zullen plaats hebben in de Kapel van Bourgondië, telkens om 20 uur:

1) op Vrijdag 14 October zal het woord gevoerd worden door de bekende letterkundige Gerard Wal-schap over het onderwerp « Integriteit en Omkoopbaarheid »;

2) op Woensdag 26 October spreekt de Heer Vital Celen, Professor ter Rijkshandelshogeschool en bij het Instituut voor Overzeese Gebieden, over het onderwerp « Causerie over Frans-Vlaanderen ».

ERRATUM

In ons vorig nummer werd het vonnis afgedrukt der Burgerlijke Rechtbank van Antwerpen, eerste kamer, in datum van 21 Mei 1948.

In het midden van kol. 165 komt een klaarblijkelijke fout voor. De tekst vermeldt « ...waar de wet zulks verbiedt (sic) ». De correcteur heeft wat al te streng de tekst van het medegedeelde afschrift van het vonnis gevolgd. Het is klaarblijkelijk dat hier dient gelezen te worden « niet verbiedt ». De vermelding « sic » wees trouwens reeds duidelijk op de vergissing.

TIJDSCHRIFTEN

Nederlands Juristenblad. — Afl. 34 van 8 Oktober 1949.

Prof. Mr. Dr. G. Van Den Bergh, Rechtskracht door delegatie, met onderschrift van Prof. Mr. J. V. Rijperda Wierdsma. — Prof. Mr. W. Kamphuisen, De vuilnisbak. Een juridisch sprookje.

Weekblad voor Privaatrecht, Notarisambt en Registratie. — Nr. 4107 van 8 Oktober 1949.

Mr. H. A. Drielsma, De bevoegdheid van de burgerlijke rechter in successiezaken en het vraagstuk der administratieve rechtspraak. — Mr. J. W. Holleman, Heffing ineens in verband met vruchtgebruik en blote eigendom. — J. J. Terpstra, De derde progressie in het successierecht in verband gebracht met de rechtvaardigheid van het heffen van successierechten voor van elkander ervende echtgenoten, alsmede de wenselijkheid derd erde progressie.

Tijdschrift voor Sociaal Recht en van de Arbeids-gerechten. — Nr. 7.

Maertens C, Propos détachés sur la procédure des Conseils de Prud'hommes. — Rechtspraak.

Annalen voor Rechtsgeleerdheid en Staatswetenschappen. — Nr. 7.

Picard O., La responsabilité des pouvoirs publics à raison du fait de leurs organes. — Prof. Mr. E. M.

Meijers, Voor- en nadelen van het samenstellen van een nieuw Burgerlijk Wetboek. — Prof. E. Van Dievoet en Prof. F. Collin, De waarde van het getuigenis. Academisch experiment. — Mr. R. Drion, Aperçu sur quelques problèmes soulevés par les clauses d'irresponsabilité. — M. J. G. Renauld, Problèmes de la période constitutive des Sociétés anonymes. — M. E. Marlier, Un magistrat, protecteur de l'individu, de la famille et de la société : le juge des Enfants.

Revue de Droit Intellectuel. — Nos. 8-9 Août-Septembre.

Vander Haeghen Alfr., Réflexions concernant la bureau international des brevets.

Journal des Tribunaux. — Nr. 3821 van 2 Oktober 1949.

Grégoire M., L'Arrêté organique des Conseils d'entreprise et l'arrêté organisant l'élection des délégués du personnel aux Conseils d'entreprises.

Journal des Tribunaux. — 9 Oktober 1949 nr. 3822.

Piret René, La « réadaptation monétaire » du 21 septembre 1949 et les conflits de droit privé. — Raucq A., L'écriture des actes.

Repertoire Fiscal. — Nr. 9 septembre 1949.

Scailteur S., La taxation d'office en matière de taxe de transmission.

Rechtspraak.

Revue générale des assurances et des Responsabilités. — Juni 1949 nr. 6.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"